

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Právnická fakulta

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Rozhodčí řízení ve světle spotřebitelských sporů

Autor: Miroslava Fejtová

Vedoucí práce: JUDr. Petr Smolík, Ph.D.

Poděkování

Ráda bych tímto poděkovala mým pracovním kolegům, rodině a přátelům za podporu, pochopení a především za inspiraci.

Děkuji. Miroslava Fejtová.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci na téma Rozhodčí řízení ve světle spotřebitelských sporů vypracovala samostatně za použití literatury a zdrojů v ní uvedených. Dále prohlašuji, že práce nebyla dříve publikována, nebyla vcelku ani částečně obhájena jako práce diplomová či bakalářská.

V Praze dne

.....

Miroslava Fejtová

Obsah

1. Úvod do předmětu práce.....	1
2. Historický vývoj právní úpravy rozhodčího řízení.....	3
2.1. Právní úprava 1895 - 1994.....	3
2.2. Právní úprava od roku 1995.....	4
2.3. Novely zákona o rozhodčím řízení.....	5
2.4. Historie úpravy spotřebitelských sporů v rozhodčím řízení.....	7
3. Obecně k pojmu rozhodčího řízení.....	9
3.1. Charakteristika.....	9
3.2. Arbitrabilita sporu.....	11
3.2.1.Smlouva o rozhodci.....	12
3.2.2.Rozhodčí doložka.....	13
4. Výhody a nevýhody podle principů rozhodčího řízení s ohledem na spotřebitele.....	14
4.1. Smluvní autonomie stran.....	14
4.2. Rychlost.....	15
4.3. Neformálnost.....	17
4.4. Neveřejnost.....	19
4.5. Ekonomická náročnost.....	20
5. Zvláštní úprava postupu v rozhodčím řízení ve spotřebitelských sporech.....	23
6. Speciální úprava ve spotřebitelských sporech.....	25
6.1. Důvod speciální úpravy spotřebitelských sporů.....	25
6.2. Zásadní změny řešení spotřebitelských sporů.....	29
6.3. Rozhodčí smlouva ve spotřebitelských sporech.....	30
7. Rozhodčí orgán a jeho vliv na charakter rozhodčího řízení ve spotřebitelských sporech.....	32
7.1. Stálý rozhodčí soud.....	33
7.2. Finanční arbitr.....	34
7.3. Osoba rozhodce.....	36
7.3.1.Určení rozhodce.....	39
7.3.2.Vývoj judikatury k tématu určení osoby rozhodce.....	42
7.3.3.Zákonné požadavky na osobu rozhodce.....	46
7.3.4.Seznam rozhodců vedený ministerstvem.....	48
7.3.5.Vyškrtnutí ze seznamu rozhodců.....	49
8. Úloha soudu v rozhodčím řízení s ohledem na některé aspekty spotřebitelských sporů.....	51
8.1. Zrušení rozhodčího nálezu.....	51
8.2. Objektivní arbitrabilita.....	53
8.3. Neplatnost či neexistence rozhodčí smlouvy a účast nezpůsobilého rozhodce.....	53
8.4. Většina rozhodů, projednání a nemožnost plnění.....	54
8.5. Rozhodčí nález vydaný na základě spotřebitelských smluv.....	55
9. Závěr – vhodnost rozhodčího řízení pro spotřebitelské spory.....	55
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ:.....	i
Seznam použitých právních zdrojů.....	i
Seznam použité odborné literatury.....	ii

Seznam použité judikatury.....	ii
Seznam použitých internetových zdrojů.....	iv
SEZNAM PŘÍLOH.....	v
ANOTACE	xiii
ABSTRACT.....	xiii
KLÍČOVÁ SLOVA	xiv

1. Úvod do předmětu práce

Zákon o rozhodčím řízení byl v původní podobě přijat s platností od 30. listopadu 1994 a účinností od 1. ledna 1995 jako zákon č. 216/1994 Sb., zákon o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů¹. Tento zákon umožňuje řešit spor, k jehož rozhodování by jinak byl příslušný soud, před jinou nezávislou osobou a vyjmout tak uzavřením rozhodčí smlouvy určité zákonem stanovené spory z pravomoci soudů. Důvodová zpráva předpokládala snížení nápadu věcí na soudy, pokud by navrhované pojetí správně fungovalo. Velmi zjednodušeně lze říci, že jedním z cílů rozhodčího řízení je přenesení určitých pravomocí na soukromé subjekty a snížení nápadu sporů na soudy.

V posledních letech podle Českého statistického úřadu je nápad občanskoprávních sporů na okresní a krajské soudy v České republice v rádech několika set tisíc sporů ročně². Příslušné soudy z takového množství sporů dokončí ve stejném období zhruba čtvrtinu. Soudy mají ze zákona³ povinnost konat tak, aby ochrana práv účastníků byla rychlá a účinná, aby sporné skutečnosti mezi účastníky sporu byly spolehlivě zjištěny, a to podle míry jejich účasti. Mimo rychlé práce soudů se předpokládá také spolupráce žalobce a žalovaného, kteří se rovněž podílí na průběhu soudního řízení bez průtahů.

I přes zákonem stanovené povinnosti konat v soudním řízení účelně, v mnohých případech od počátku soudního sporu do vydání pravomocného rozhodnutí uplynou řádově stovky dní, i když v instanci jak okresních, tak krajských soudů lze spatřovat tendenci zkracování délky řízení ode dne nápadu do právní moci⁴. Nejen změnou legislativy, kterou zákonodárce přizpůsobuje i možnostem moderní technologie⁵, ale i

¹ Dále jen „RozŘ“ nebo také „zákon o rozhodčím řízení“.

² K tomu Příloha č. 3a.

³ § 6 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád.

⁴ K tomu Příloha č. 3b.

⁵ Např. zavedení webu eJustice. © 2008 Ministerstvo spravedlnosti, Vyšehradská 16, 128 10 Praha 2, Česká republika. Dostupné z: <http://www.reformajustice.cz/ejustice/>.

precizováním některých právních institutů a odvětví se má předcházet neúměrné době trvání soudního procesu. Nicméně i přes dvacetiletou účinnost zákona o rozhodčím řízení, elektronické platební rozkazy a jiné elektronické formuláře na standardní podání k soudu se od roku 2005 do roku 2011⁶ podle Českého statistického úřadu počet soudních – občanskoprávních a obchodně právních – sporů v součtu nesnížil, ale zvýšil o několik tisíc napadnutých věcí ročně.

Nesoulad úpravy rozhodčího řízení s evropským právem zadal vzniknout novele zákona o rozhodčím řízení, tzv. spotřebitelské novely, která měla problémy zaneprázdněného soudnictví v podobě konstantního a vysokého nápadu vyřešit přizpůsobením rozhodčího řízení pro spotřebitelské spory, čímž mělo dojít k urychlení rozhodování věcí.

Tato práce sleduje vývoj právní úpravy rozhodčího řízení se zaměřením na vývoj úpravy spotřebitelských sporů, na zdánlivé detaily rozhodčího řízení, které ovlivňují spotřebitele a především způsob, jak naplnit zákonné požadavky určení rozhodce coby rozhodčího orgánu, který není rozhodcem stálého rozhodčího soudu, jako jednoho z nejpodstatnějších článků rozhodčího řízení ve spotřebitelských sporech. Zejména budou položeny otázky, za jakých podmínek je možné stanovit si pro vyřízení sporu ten který rozhodčí orgán a jakým způsobem, co je vhodné a co vhodnější, dá-li se vůbec toto s ohledem na povahu řízení určit. Práce užívá především komparativní metodu, přičemž bude srovnávána úprava rozhodčího řízení pro obchodní vztahy na straně jedné a spotřebitelské spory na straně druhé. Zdánlivé detaily nastíněné v tomto odstavci jsou podstatné pro ochranu spotřebitele v rozhodčím řízení a jsou naprostým základem, který má posléze vliv na budoucí vývoj předmětného sporu.

Koncepčně je práce rozdělena na část obecnou a část zvláštní. Část obecná zahrnuje kapitoly Úvod do předmětu práce, Historický vývoj rozhodčího řízení a Obecnou charakteristiku rozhodčího řízení včetně procesu a Úlohy soudu v rozhodčím řízení. Část obecná je z důvodu praktičnosti tématu místy doplněna o související judikaturu. Zvláštní část zahrnuje kapitoly Výhody a nevýhody rozhodčího řízení pro

⁶ K tomu Příloha č. 3a.

spotřebitele, Speciální úprava rozhodčího řízení pro spotřebitelské spory a Vliv rozhodčího orgánu na vývoj spotřebitelského sporu.

Cílem práce je najít odpověď, pokud taková je, na otázku, zda je v souladu s historií, soudní praxí, dobrými mravy, veřejným pořádkem či obyčejným selským rozumem, aby spotřebitelské spory byly řešeny prostřednictvím rozhodčího řízení. Zároveň je nasnadě doplnění otázky, zda vůbec *de lege ferenda* existuje vhodný způsob úpravy řešení spotřebitelských sporů, který by mohl být v souladu s výše uvedenými směry, hodnotami a principy?

Tato práce je zpracována ke dni 12. 3. 2014.

2. Historický vývoj právní úpravy rozhodčího řízení

2.1. Právní úprava 1895 - 1994

Institut rozhodčího řízení je v českých zemích⁷ tradicí zavedenou již civilním řádem soudním – zákonem č. 113/1895 ř. z., o soudním řízení v občanských rozepřích právních. Tento zákon v § 577 umožňoval uzavřít rozhodčí smlouvu ve sporech, v nichž bylo možno uzavřít smír, a vyjmout tyto spory ze soudní kompetence, a to uzavřením písemné smlouvy rozhodčí ať už pro spor *ad hoc* či sjednáním rozhodčí doložky, jak ji chápeme dnes. K osobě rozhodce bylo stanoveno, že tato nesmí být současně soudcovským úředníkem v soudcovské službě, dále, že rozhodce není povinen přijmout ustanovení za rozhodce, jakož i právo po přijetí ustanovení od tohoto závazku ustoupit. Pokud by dle zmíněného zákona nebyl stanoven způsob určení rozhodce, každá ze stran určí po jednom a ti zvolí vrchního rozhodce. Na volném uvážení rozhodce, pokud není sjednáno jinak, je určení druhu řízení. Rozhoduje se rozhodčím výrokem a je stanoveno, že rozhodčí výrok má mezi stranami účinek pravoplatného soudního rozsudku. U příslušného soudu bylo možné žalovat ze zákonem stanovených důvodů zrušení rozhodčího výroku.

⁷ Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů ze dne 29. června 1994. Obecná část.

Ještě zákon z roku 1950 č. 142/1950 Sb., o řízeních v občanských právních věcech obsahoval úpravu rozhodčího řízení, a to v § 648 a násl., která ale byla oproti předchozí úpravě omezena na možnost uzavřít rozhodčí smlouvu pouze v případech, kdy jednou stranou sporu byla československá právnická osoba. Pojmy tehdejší úpravy jsou již shodné s dnešním zněním, tj. uzavírala se vždy písemná rozhodčí doložka pro spory vzniklé v budoucnu nebo smlouva o rozhodci pro jednotlivé spory *ad hoc*. Vydává se rozhodčí nález podepsaný alespoň jedním z rozhodců na rozdíl od předchozí úpravy, kde byl vyžadován podpis všech. Žaluje se neúčinnost rozhodčího nálezu.

Společně s nabytím účinnosti zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, a zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, nabyt dne 1. dubna 1964 účinnosti i samostatný zákon upravující rozhodčí řízení č. 98/1963 Sb., o rozhodčím řízení v mezinárodním obchodním styku a výkonu rozhodčích nálezů. Rozhodčí řízení nadále přestalo být součástí obecného civilně procesního předpisu. Okruh právních vztahů byl vymezen jen na účastníky mezinárodního obchodního styku pro rychlé, pružné a odborné vyřizování sporů tak, aby to odpovídalo právě dynamickému vývoji obchodu.

2.2. Právní úprava od roku 1995

Úprava zákona z roku 1963 přetrvala s několika změnami⁸ až do počátku 90. let. Návrh nového zákona o rozhodčím řízení publikovaný ve Sbírce zákonů pod číslem 216/1994 Sb., zákon o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů, měl přinést rozšíření věcné pravomoci rozhodců na majetkové nároky vznikající ve vnitrostátním obchodním styku, když do té doby bylo v rozhodčím řízení možno rozhodovat toliko pouze spory o majetkové nároky vzniklé v obchodním styku mezinárodním.

Z velké části vyšel návrh nového zákona o rozhodčím řízení z tzv. Vzorového zákona o mezinárodní obchodní arbitráži⁹ a inspirací byly rovněž mnohostranné mezinárodní úmluvy zajišťující uznávání a výkon rozhodčích nálezů, ke kterým se

⁸ Zákon č. 214/1992 Sb., zákon o burze cenných papírů, zákon č. 229/1992 Sb., o komoditních burzách, zákon ČNR č. 301/1992., o Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR, v platném znění.

⁹ Vzorový zákon o mezinárodní obchodní arbitráži byl sjednán ve Vídni v r. 1985 (dále jen Vzorový zákon).

Česká republika připojila. Vzorový zákon určuje, že v rozhodčím řízení budou projednány spory, které už vznikly, anebo které teprve vzniknou¹⁰, čímž nepřímo rozlišuje typy rozhodčí smlouvy – smlouvu o rozhodci a rozhodčí doložku. Ve vztahu ke smlouvě hlavní, tj. ke smlouvě k níž je rozhodčí smlouva uzavírána, stanoví v druhé větě čl. 7 vzorový zákon, že rozhodčí smlouva může existovat ve formě rozhodčí doložky k hlavní smlouvě, anebo ve formě samostatné smlouvy. Typicky dle rozhodčího zákona strany zjevně uzavřou samostatnou smlouvu v případech smlouvy o rozhodci, kdežto součástí smlouvy hlavní bude tvořit rozhodčí doložka. Rozdíl od Vzorového zákona je v české úpravě návrhu zákona o rozhodčím řízení v zavedení seznamu rozhodců, tedy zásahem státní moci do soukromého rozhodovacího procesu.

2.3. Novelý zákon o rozhodčím řízení

Zákon o rozhodčím řízení byl od doby svého zavedení celkem šestkrát novelizován¹¹, přičemž většina z novel nepřinesla než drobné, především gramatické, úpravy¹². Zásadnější změny přináší dále uvedené novelty.

Novou pravomoc pro rozhodce zavedla novela č. 7/2009 Sb., kterou se mění zákon č. 99/1963 Sb. občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákon, a totiž oprávnění rozhodce rozhodnout o své pravomoci, což je dle názoru autorky velmi věcný a zajisté praktický doplněk tohoto zákona, ovšem je otázkou, nakolik je tato pravomoc použitelná z hlediska praxe a zda vůbec bude využívána. Rozhodnutí o pravomoci rozhodce se věnuje kapitola 4 o průběhu rozhodčího řízení.

Pro vývoj rozhodčího řízení je nejpodstatnější novela č. 19/2012 Sb., kterou se mění zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů, ve znění

¹⁰Čl. 7 odst. 1 Vzorového zákona.

¹¹Novelami č. r1/c5/1995 Sb., č. 245/2006 Sb., č. 296/2007 Sb., č. 7/2009 Sb., č. 466/2011 Sb., č. 19/2012 Sb.

¹²Novela č. r1/c5/1995 Sb., opravovala chybu v čísle zákona; novela č. 296/2007 Sb., nahrazovala slova „sporů vyvolaných prováděním konkursu nebo vyrovnání“ slovy „incidenčních sporů“ v § 2 odst. 1; novela č. 466/2011 Sb., rušila odstavec 2 v § 1, který zakazoval užití RozŘ na spory veřejných neziskových ústavních zdravotnických zařízení.

pozdějších předpisů, a další související zákon, která upravila zejména oblast spotřebitelských sporů. Této novele je podrobněji věnována kapitola 7.3 této práce.

K vývoji právní úpravy zákona o rozhodčím řízení lze ještě zmínit další novelu, která se tohoto zákona týká, a totiž zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém, který upravuje v §§ 117 – 122 rozhodčí řízení a uznání a výkon cizích rozhodčích nálezů. Z velké části tento zákon přejímá úpravu zákona o rozhodčím řízení, odlišně potom stanoví v § 117, že přípustnost rozhodčí smlouvy se posuzuje dle českého právního řádu, ale ostatní náležitosti rozhodčí smlouvy se posuzují podle právního řádu státu, v němž má být vydán rozhodčí nález¹³. Zákon č. 91/2012 nabyl účinnosti dne 1. ledna 2014. Ke spotřebitelským sporům odkazuje zákon o mezinárodním právu soukromém v druhé větě § 118, totiž že pro řešení spotřebitelských sporů jsou požadavky na osobu rozhodce a výkon jeho funkce stanoveny jiným právním předpisem.

Pro úplnost výčtu zákonné úpravy rozhodčího řízení je nutné doplnit novelu č. 303/2013 Sb., kterou se mění některé zákony v souvislosti s přijetím rekodifikace soukromého práva. Tato novela byla vyhlášena dne 30. září 2013 a účinnost byla stanovena na 1. leden 2014 a přináší především změnu terminologie v souladu s novým občanským zákoníkem a další změny, které souvisí s rozsáhlou rekodifikací soukromého práva. V zákoně o rozhodčím řízení dochází ke změně číslování některých §§ v souvislosti s rušením zákona č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním, a dále se zákon o rozhodčím řízení dočkal zpřesnění ustanovení týkajících se zrušení rozhodčího nálezu a především byla uzákoněna nová úprava týkající se seznamu rozhodců vedeného ministerstvem a řízení před rozhodčí komisí spolku.

Podle důvodové zprávy k novele č. 303/2013 Sb.¹⁴ dochází díky legislativně technické chybě nového zákona o mezinárodním právu soukromém ke zrušení části páté RozŘ, a proto bylo navrženo vytvoření nové části zakotvující seznam rozhodců vedený

¹³Důvodová zpráva vládního návrhu zákona o mezinárodním právu soukromém předložena poslancům dne 25. května 2011.

¹⁴Sněmovní tisk 930/0, část 1/6 novela zákona v souvislosti s přijetím rekodifikace soukromého práva – k části sedmnácté.

ministerstvem, která je s účinností od 1. 1. 2014 označena nově jako část šestá. Dosavadní úprava byla převzata s drobnými upřesněními.

V § 40e a následujících je pak nově v zákoně o rozhodčím řízení upraveno řízení před rozhodčí komisí spolku, které je věnována obecná úprava § 265 a násl. NOZ. Styčným bodem této rozhodčí komise spolku budou stanovy spolku a v procesních záležitostech právě úprava zákona o rozhodčím řízení. Je stanoveno, že komise může rozhodovat za přítomnosti většiny členů, nejméně však tři, přičemž ustanovení § 9 a 10 zákona o rozhodčím řízení¹⁵ se nepoužijí. Lhůta rozhodčí komise pro rozhodnutí je stanovena na tři měsíce od zahájení řízení, pokud stanovy neurčí jinou lhůtu. Maximální lhůta je devět měsíců. U členů rozhodčí komise platí povinnost se vyloučit z projednávání věci, pokud vyjdou najevo okolnosti stanovené § 11 zákona o rozhodčím řízení.

2.4. Historie úpravy spotřebitelských sporů v rozhodčím řízení

S ohledem na výše uvedené lze shrnout, že z historického hlediska nebylo rozhodčí řízení primárně postaveno k řešení spotřebitelských sporů¹⁶ vzhledem k pozitivnímu vymezení působnosti/pravomoci rozhodců podle úpravy zákonů uvedených výše v této kapitole. Pozitivní vymezení totiž omezilo rozhodčí řízení na spory mezi československou právnickou osobou a jinou stranou, či účastníky mezinárodního a vnitrostátního obchodu (vyjma zákon č. 113/1895 ř. z., kde bylo stanoveno, že rozhodčí smlouva může být uzavřena ve sporech, v nichž bylo možno uzavřít smír). Velkou komplikací totiž je, že spotřebitel jako jedna ze stran je vždy v nevýhodnějším postavení než druhá strana, tj. podnikatel. Historie právní úpravy tak na území České republiky začíná v podstatě až rokem 2012.

Problémy rozhodčího řízení ve vztahu ke spotřebitelským sporům trvaly od počátku účinnosti RozŘ, který nevyločil možnost řešení spotřebitelských sporů v rámci rozhodčího řízení, až do roku 2012, kdy byla spotřebitelskou novelou přijata

¹⁵ Tato ustanovení se týkají jmenování rozhodce.

¹⁶ Srov. k tomu Důvodová zpráva k novele č. 19/2012 Sb., část 1.3.

řada opatření k zajištění ochrany spotřebitele. Zásadní problémy byly dle důvodové zprávy ke spotřebitelské novele spatřovány především v oblasti osoby rozhodce, průběhu rozhodčího řízení a rozporu s komunitárním právem¹⁷.

Pro řešení spotřebitelských sporů velmi významná novela č. 19/2012 Sb. prošla legislativním procesem v roce 2011 a její účinnost nastala dne 1. dubna 2012 (dále také „spotřebitelská novela“ nebo pouze „novela“). Důvody této obsáhlé novely nebyly dány celkovou nefunkčností RozŘ, neboť při řešení obchodních sporů fungovalo alternativní řešení sporu velmi dobře, ale právě skvělá funkčnost v oblasti obchodněprávní sporů byla zároveň důvodem velké novely. Rozhodčí řízení bylo totiž dobře nastaveno pouze pro řešení obchodněprávních sporů, nikoli tak dobře pro spory spotřebitelské, kde jedna strana je vždy ve slabším postavení a tím pádem ve znevýhodněné pozici. Ve znění RozŘ do 31. března 2012 nebyly spory ze spotřebitelských smluv nijak zvláště upraveny, což vedlo k právní nejistotě vzhledem k obecným ustanovením o nepřiměřenosti a tudíž neplatnost ve smyslu směrnic Evropské Unie a české hmotně právní úpravy spotřebitele. I přestože judikatura Nejvyššího soudu byla poměrně dlouho jednotná v názoru, že rozhodčí doložky ve spotřebitelských sporech jsou platné, a tudíž jsou spotřebitelské spory obecně arbitrabilní, důvodová zpráva uvádí¹⁸, že problémy tehdejší zákonné úpravy byly zejména v oblastech osoby rozhodce, průběhu rozhodčího řízení a rozporu s komunitárním právem. Pro účely této práce je podstatný především první zmíněný bod, osoba rozhodce a její určení, čemuž jsou také věnovány následující kapitoly. Důvodová zpráva zmiňovala rovněž možnost sankcí ze strany orgánů Evropské Unie, a to právě díky rozpornosti tehdejší právní úprava RozŘ v ČR a unijního práva.

Novela navrhovala různá řešení situace – (i) varianta nulová, tj. ponechání tehdejší úpravy, neboť rozhodčí řízení fungovalo v obchodněprávních sporech bez větších problémů a zároveň bylo právě pro tyto účely vytvořeno, když tento institut respektuje autonomii smluvních stran. Autorka práce se ztotožňuje s variantou (i),

¹⁷ Body a) – c) části 1.3 důvodové zprávy k novele č. 19/2012 Sb.

¹⁸ Důvodová zpráva k novele, kterou se mění zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, ze dne 18. 5. 2011.

obdobně s názorem Terezy Kyselovské¹⁹; když se domnívá, že i vzhledem k nutnosti upravit legislativní rámec spotřebitelských sporů nebylo vhodné zavádět tuto úpravu do RozŘ. Dále (ii) bylo navrhováno vyjmutí spotřebitelských sporů z rozhodčího řízení či ustanovení speciálních okresních a krajských soudů k rozhodování spotřebitelských sporů o malé částky, nebo také (iii) umožnění řešení spotřebitelských sporů v rozhodčích řízeních pouze po vzniku sporu, tj. prostřednictvím smlouvy o rozhodci²⁰. Nakonec ale byla přijata opatření k ochraně spotřebitele v rozhodčím řízení, a to mj. v pasáži o sjednání rozhodčí smlouvy, zpřesnění podmínek pro osobu rozhodce a zavedení seznamu rozhodců rozhodujících spotřebitelské věci vedeného ministerstvem. Novela č. 19/2012 je účinná od 1. dubna 2012. V následujícím období bude ke zhodnocení, jak zavedená novela napomohla úspěchu a funkčnosti v řešení spotřebitelských sporů. Podrobněji k úpravě spotřebitelských sporů v rozhodčím řízení dále v kapitole 7 této práce.

3. Obecně k pojmu rozhodčího řízení

3.1. Charakteristika

K povaze rozhodčího řízení se v jednom ze svých usnesení vyjádřil Ústavní soud²¹, když judikoval, že neznamena, že subjekty rozdílné od státních (soudů) oprávněné rozhodovat podle platného práva majetkové spory jsou orgány veřejné moci. Vykonatelnost rozhodčího nálezu dle tohoto usnesení nezaručuje rozhodci postavení orgánu veřejné moci, neboť je nutné sledovat rozdíl ve zdroji, který zakládá pravomoc rozhodovat spory soudy a který zakládá pravomoc rozhodování sporů rozhodci. Pravomoc rozhodce vychází z vůle stran vyplývající z podpisu rozhodčí smlouvy, kde není podstatné, v čím zájmu byla rozhodčí doložka sepsána, ale fakt, že na dohodnuté podmínky obě strany přistoupily.

¹⁹ KYSELOVSKÁ, Tereza. *Institut zrušení rozhodčího nálezu z pohledu ochrany spotřebitele a judikatury Soudního dvora Evropské unie*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2013, s. 36.

²⁰ Viz tamtéž.

²¹ Usnesení Ústavního soudu České republiky ze dne 6. února 2007 sp. zn. IV. ÚS 224/07

Zároveň je ale třeba souhlasit se závěrem, že pravomoc rozhodce rozhodovat spory vyplývá také ze zákonného rámce existujícího pro předmětnou dohodu stran, který vymezuje její přípustnost, rozsah, minimální obsah, jakož i další podmínky pro uzavření rozhodčí smlouvy²². Je právem státu dávat prostor pro činnost rozhodců a především zaručit vykonatelnost rozhodčích nálezů za pomoci moci veřejné.

Názorový vývoj nejen v České republice nechal vzniknout několika teoriím charakterizujícím podstatu rozhodčího řízení o způsobu řešení sporu. Základem pravomoci rozhodce k projednání a rozhodnutí sporu rozumí smluvní teorie výlučně smlouvu jako projev autonomie stran. V rámci klasické smluvní teorie je rozhodčí nález smlouvou, kterou rozhodce uzavírá jako zástupce obou stran sporu, což je v praxi dle názoru autorky prakticky neproveditelné. Moderní smluvní teorie naproti tomu nepovažuje rozhodce stran jako jejich zástupce, ale rovněž je toho názoru, že rozhodčí smlouva je smlouvou *sui generis* a řídí se jako taková vlastními pravidly²³. Oproti tomu teorie jurisdikční považuje rozhodčí řízení za řízení sporné, ve kterém je spor řešen nalézáním práva rozhodcem, který má pravomoc delegovanou státem, ne dohodou stran. Podmínky rozhodčího řízení nejsou dány toliko dohodou stran, ale jsou vázány na konkrétní právní řád²⁴. Smíšená teorie vyplývá z pravomoci rozhodců jako subjektů pověřených nalézáním práva a konečně teorie autonomní chápe rozhodčí řízení jako celek *sui generis*²⁵.

Podstatou rozhodčího řízení je přenesení projednání a rozhodování určitých sporů z pravomoci soudů, které jsou k rozhodování v těchto věcech jinak příslušné, do pravomoci soukromých fyzických osob - rozhodců²⁶. Stát se v rozhodčím řízení vzdává části svých kompetencí a přenáší je na osoby, které si účastníci sami zvolí, aby tyto

²² BĚLOHLÁVEK, Alexandr. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 8.

²³ Tamtéž, s. 23.

²⁴ Tamtéž, s. 26.

²⁵ Tamtéž, s. 33 a násl.

²⁶ K tomu srov. obecná část důvodové zprávy vládního návrhu zákona o rozhodčím řízení.

osoby rozhodly spor mezi nimi vedený, a proto je nezbytně potřebné provést takové přenesení kompetencí zvláštním zákonem.

3.2. Arbitrabilita sporu

Arbitrabilitu sporu určuje § 2 zákona o rozhodčím řízení. Rozhodčí řízení může být zahájeno v majetkových sporech, ve kterých by mohl být uzavřen smír podle § 99 občanského soudního řádu, a to za předpokladu, že bude dohodou stran uzavřena rozhodčí smlouva, která se může týkat buď jednotlivého již vzniklého sporu, tj. bude ustanoven rozhodce *ad hoc* a uzavřena smlouva o rozhodci, nebo se tato rozhodčí smlouva může týkat všech sporů, které vzniknou ze závazku²⁷ mezi stranami uzavřeného, tj. uzavřením rozhodčí doložky. Příslušnost rozhodčího orgánu daná rozhodčí smlouvou nahrazuje právo domáhat se svých práv u nestranného a nezávislého soudu zaručené Listinou základních práv a svobod v čl. 36.

Pro posouzení platnosti rozhodčí smlouvy se použijí ustanovení obecné právní úpravy platnosti právních úkonů. Rozhodčí smlouva musí být uzavřena na základě svobodné a vážné vůle, s určitým a srozumitelným obsahem²⁸. Aby nebyla smlouva neplatná pro neurčitost, musí být stanoveno, k jakému hmotněprávnímu vztahu se rozhodčí smlouva váže, neboť neobstojí, bude-li pouze určeno, že pravomoci rozhodce budou podřízeny veškeré spory vzniklé mezi stranami. Rozhodčí smlouvou ale lze omezit okruh sporů vznikajících z určitého závazku, např. ze smlouvy o dílo se prostřednictvím rozhodčího řízení bude řešit spor týkající se opožděného dodání díla, z uzavřené kupní smlouvy se mohou zase řešit pouze spory týkající se vad předmětu koupě, apod.

Rozhodčí smlouva má obligatorně písemnou formu, pod sankcí neplatnosti (§ 3 odst. 1 RŘ), přičemž je přípustné nahrazení podpisu mechanickými prostředky. S obligatorním požadavkem písemnosti je spojena náležitost podpisu smlouvy.

²⁷ *Závazek* je pojem v souladu s pojmoslovím NOZ. V úpravě podle ObčZ používáno toliko pojmu *právní vztah*.

²⁸ V úpravě zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník § 37 odst. 1; dle úpravy zákona č. 89/2012 Sb. občanský zákoník §§ 551, 552 a 553

Způsobilou osobou k uzavření rozhodčí smlouvy je pouze taková osoba, která je oprávněna uzavřít smlouvu hlavní. Požadavek písemné formy se v souvislosti s účinností nového občanského zákoníku nemění, rovněž tak je stále vyžadován podpis smlouvy, který je možný nahradit mechanickými prostředky tam, kde je to obvyklé. Oproti úpravě občanského zákoníku č. 40/1964 Sb. se mění následky nedodržení formy právního jednání. NOZ vychází z pojetí, že je nutné spíše na právní jednání pohlížet jako na platné než na neplatné, jak stanoví § 574 NOZ. Dochází k posílení nutnosti zkoumání skutečné vůle stran a preferuje zachování platnosti smluv²⁹.

3.2.1. Smlouva o rozhodci

Pokud mezi stranami již spor existuje, mohou se strany dohodnout i tehdy, že tento spor bude rozhodnut v rozhodčím řízení, a to uzavřením písemné smlouvy o rozhodci. Z praktického hlediska je to vhodné tam, kde nelze předpokládat do budoucna, že nějaký spor vznikne, například při sporu o náhradu škody způsobenou porušením zákonné povinnosti.

Důležité je dbát o to, zda již nebylo zahájeno soudní řízení v tomtéž sporu, což by v případě trvání na rozhodnutí sporu prostřednictvím rozhodčího řízení znamenalo zpětvzetí žaloby, uzavření smlouvy o rozhodci a až posléze započetí rozhodčího řízení. Z logiky věci vyplývá, že smlouva o rozhodci bude vždy samostatná od smlouvy hlavní, neboť se při uzavírání smlouvy hlavní nepředpokládalo, že vznikne spor, a že se tento bude řešit v rámci rozhodčího řízení.

Smlouva o rozhodci zakládá kompetenci rozhodovat spor v tzv. rozhodčím řízení *ad hoc*, které je nezávislé od procesních pravidel stanovených různými institucemi, jako jsou stálé rozhodčí soudy nebo tzv. arbitrážní centra. Tato nezávislost dává smluvním stranám možnost stanovit si způsob postupu rozhodčího řízení dle jejich možností a potřeb. Strany si libovolně stanoví způsob určení rozhodce, počet rozhodců, místo konání rozhodčího řízení a další pravidla, jako např. možnost stanovení

²⁹ BĚLOHLÁVEK, Alexandr. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář. 2.* vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 241.

písemnosti řízení. Omezení podle § 4 odst. 3 RozŘ je dle názoru autorky *a contrario* pro osobu rozhodce určeného smlouvou o rozhodci vyloučeno, a proto platí široká smluvní volnost v případě rozhodčího řízení *ad hoc* i pro určení osoby rozhodce, na kterou je v případě ustanovení do funkce rozhodčí doložkou kladeno ve spotřebitelských sporech mnohem více požadavků.

3.2.2. Rozhodčí doložka

Jak již bylo výše uvedeno, rozhodčí doložka se uzavírá pro všechny spory, které v budoucnu vzniknou z určitého závazku nebo z určitého vymezeného okruhu závazků. V obecné rovině postačuje k platnosti rozhodčí doložky písemná forma s podpisem oprávněné osoby a způsob sjednání rozhodčí doložky, jako součásti podmínek, kterými se řídí smlouva hlavní, ze které je jasný projev souhlasné vůle směřující k obsahu rozhodčí doložky (§ 3 odst. 2 RozŘ).

Pro obchodněprávní spory totiž platí, že rozhodčí smlouva (zde jako rozhodčí doložka) může být uzavřena prostřednictvím všeobecných smluvních podmínek. Neobstojí výhrada, že rozhodčí smlouva byla obsažena v obchodních podmínkách, které často nebývají součástí smlouvy, či jsou uvedeny na zadní straně smlouvy, a je proto neplatná. V takovém případě se jedná o výhradu neznalosti obsahu smlouvy, která je v obchodní praxi považována za irelevantní. Zaběhlá praxe dle úpravy § 273 obchodního zákoníku lze očekávat i za účinnosti nového občanského zákoníku vzhledem k úpravě ustanovení § 1751 NOZ. V této souvislosti se ale musí jednat o podmínky všeobecně známé stranám smlouvy, či o všeobecné smluvní podmínky, které jsou obecně dostupné. Je zajisté v pořádku, že zákon pamatuje na častou situaci v praxi, kdy je rozhodčí doložka zahrnuta do obchodních podmínek, které v souladu s obchodním zákoníkem mohou určovat část obsahu smlouvy³⁰.

Tzv. spotřebitelská novela ale způsobila podnikatelům konec takové jednoduché úpravy, aby ochránila zájmy spotřebitele, neboť se zákonodárce domníval, že slabší strana, spotřebitel, není s to změnit obchodní podmínky adhezních smluv. V obchodněprávním styku je možné podpisem stvrdit přečtení, porozumění a příp.

³⁰ § 273 odst. 1 zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník.

převzetí obchodních podmínek, jež tvoří nedílnou součást smlouvy, nebo postačí informace o tom, že obchodní podmínky jsou v platném znění zveřejněné na webovém portále podnikatele, neboť to dozajista obchodní právo umožňuje. Zákonným požadavkům na úpravu rozhodčí doložky ve spotřebitelských smlouvách vymezujícím se vůči praxi obchodního práva je podrobněji věnována kapitola 7.3 této práce.

4. Výhody a nevýhody podle principů rozhodčího řízení s ohledem na spotřebitele

Výhody a nevýhody rozhodčího řízení úzce souvisí se základními principy, které rozhodčí řízení charakterizují, a to zejména hospodárnost, neformálnost, jednoinstančnost, neveřejnost. Velká část z těchto principů se považuje za nesporné výhody rozhodčího řízení.

4.1. Smluvní autonomie stran

Zákonná úprava RozŘ klade důraz na smluvní svobodu stran. Umožňuje stranám sporu, aby si dohodou stanovily, že jejich spor bude rozhodnut v rozhodčím řízení, protože je podstatné splnění podmínky tzv. arbitrability sporu. Pozitivním vymezením stanoveno – musí se jednat o majetkový spor mezi stranami rozhodčí smlouvy (§ 2 odst. 1 RozŘ) s výjimkou sporů vzniklých v souvislosti s výkonem rozhodnutí a incidenčních sporů, o předmětu sporu musí být možné uzavřít smír (§ 2 odst. 2 RozŘ)³¹.

Arbitrabilita sporu je upravena jak v § 1, tak v § 2 RozŘ, z čehož je možné usuzovat, že zákonodárce chtěl zdůraznit význam jak předmětu sporu, tak rovněž nezávislosti a nestrannosti osoby rozhodce, neboť podmínky kladené na osobu rozhodce jsou upraveny v § 1 a dále poté v §§ 4 – 13 RozŘ. Na rozdíl od úpravy před rokem 1995, jak bylo zmíněno v kapitole 2.1 výše, je umožněno rozhodovat majetkové spory nejen z mezinárodního obchodního styku. Základním předpokladem je právě *pouze* arbitrabilita sporu.

Pro možné účastníky rozhodčího řízení jsou důležité důvody, které vůbec vedou k tomu, že se rozhodnou nevést spor před státním orgánem, ale volí druhou možnou cestu. V České republice došla soudní praxe k názoru, že je možné stanovit dokonce i

³¹ § 99 občanského soudního řádu.

alternativní dohody o způsobu řešení sporů. V takovém případě by si strany ujednaly jak pravomoc rozhodců dle RozŘ, tak pravomoc soudu (příslušného ať už dle obecných ustanovení občanského soudního řádu či prorogací). Právo žalobce na výběr, zda podá žalobu u rozhodčího soudu či u soudu obecného, neporušuje zásadu rovnosti účastníků³², neboť žalobci svědčí právo k rozhodování o budoucnosti řešení konkrétního sporu³³.

Bez ohledu na výhodnost rozhodčího řízení pro tu kterou smluvní stranu či relativní rovnost smluvních stran obecně pro všechny potenciální smluvní strany samotný zákon o rozhodčím řízení uvádí, i když nepřímou, několik poměrně podstatných důvodů, proč by rozhodčí řízení mělo být tou správnou³⁴ volbou při výběru mezi soudem, rozhodcem či alternativním způsobem řešení sporu; a to například rychlost, neformálnost, neveřejnost a ekonomická „nenáročnost“ rozhodčího řízení.

4.2. Rychlost

Rychlost rozhodčího řízení teoreticky vyplývá z § 23 a 28 RozŘ a je velmi úzce spjata s principem hospodárnosti a jednoinstančnosti rozhodčího řízení. Rozhodčí řízení je jednoinstanční, končí vydáním rozhodčího nálezu a jeho doručením, po kterém se stává pravomocným a vykonatelným³⁵. Proti rozhodčímu nálezu není možné podat odvolání ani jiný opravný prostředek. Oproti třem instancím soudního řízení se lze

³² Srov. např. Rozsudek Městského soudu v Praze č.j. 20 Co 385/2006 – 80 ze dne 7. prosince 2006, usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 32 Cdo 2697/2007 ze dne 21. února 2008; dále k tomu usnesení Ústavního soudu České republiky ze dne 24. září 2008, sp. zn. IV. ÚS 2157/08

³³ BĚLOHLÁVEK, Alexandr. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 138

³⁴ V tomto smyslu pro vyloučení pochybností autorka uvádí, že se nejedná o generální stanovisko ohledně výhod rozhodčího řízení před jinými způsoby řešení majetkových sporů. Zde se autorka ztotožňuje s názorem vysloveným v publikaci BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Ochrana spotřebitelů v rozhodčím řízení*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 2, který uvádí, že *rozhodčí řízení není ani všelékem, a zdaleka ne prostředkem vhodným pro řešení všech typů sporů*

³⁵ Rozhodčí řízení končilo vydáním rozhodčího nálezu nebo usnesení v případech, v nichž se rozhodčí nález nevydává, podle úpravy před 1. dubnem 2012. Podle spotřebitelské novely (§ 28 RozŘ) končí řízení právní mocí rozhodčího nálezu

vydání pravomocného a vykonatelného rozhodčího nálezu dočkat nepoměrně dříve než vydání pravomocného rozsudku. Účinky rozhodčího nálezu a soudního rozhodnutí jsou totožné, tj. rozhodčí nález se tak může stát exekučním titulem, na základě kterého může dojít k nařízení výkonu rozhodnutí. Doručování písemností není v zákoně o rozhodčím řízení upraveno, a proto se uplatní úprava občanského soudního řádu, tj. doručuje se stranám (účastníkům rozhodčího řízení) do vlastních rukou³⁶. Dle současného znění je doručování rozhodnutí stranám součástí postupu, kterým rozhodci vedou řízení dle § 13 a § 19 RozŘ³⁷. Stranám (rozhodcům) bylo umožněno disponovat s procesními pravidly týkajícími se postupu v řízení od okamžiku jeho zahájení do okamžiku ukončení rozhodčího řízení až do účinnosti spotřebitelské novely, což je v rozporu s do té doby konstantní judikaturou, která stanovila, že do okruhu procesních pravidel, které jsou v dispozici stran, doručování rozhodnutí nepatří, když mají u rozhodčího nálezu (příp. usnesení tam, kde se rozhodčí nález nevydává) nastat účinky právní moci a vykonatelnosti ve stejném rozsahu jako v případě soudního rozhodnutí, je nezbytné trvat na dodržení pravidel, jimiž se řídí doručování rozhodnutí dle občanského soudního řádu³⁸. Nyní je i stanovení podmínek doručování v rukách smluvních stran, což podporuje jejich smluvní svobodu, když do procesu neukončeného rozhodčího řízení spadá i doručování. Právní moc a vykonatelnost je podmíněna účinným doručením rozhodčího nálezu a až tehdy končí rozhodčí řízení. Právě možnost smluvních stran ujednat si způsob doručování rozhodčího nálezu umožní nepoměrné urychlení ukončení rozhodčího řízení, neboť v mnoha případech dochází k ujednání o tzv. fikci doručení³⁹ jako součásti rozhodčí doložky nebo rozhodčí smlouvy⁴⁰.

³⁶ § 45b odst. 1, § 158 odst. 2 občanského soudního řádu.

³⁷ Srov. usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 18. května 2008, sp. zn. 20 Cdo 177/2007.

³⁸ Srov. usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 20 Cdo 1592/2006, příp. 20 Cdo 2726/2006, 20 Cdo 1987/2006 nebo 20 Cdo 3074/2006, sp. zn. 20 Cdo 848/2007 a také viz k tomu pozn. 40.

³⁹ BĚLOHLÁVEK, Alexandr. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář. 2.* vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 674.

⁴⁰ Např. Příloha č. 4.

Speciální možnost rychlého rozhodčího řízení umožňuje stanovení lhůty, v níž jsou rozhodci povinni rozhodnout, přičemž je nutné, aby s touto lhůtou byli rozhodci seznámeni před přijetím ustanovení do funkce rozhodce. Toto zrychlené řízení je z povahy věci přípustné pouze v řízení před stálým rozhodčím soudem, který takové řízení umožňuje a případně (a výjimečně) v řízeních *ad hoc*⁴¹.

4.3. Neformálnost

Rychlost rozhodčího řízení úzce souvisí i s menší mírou formálnosti (§ 19 odst. 2 RozŘ), podle které postupují rozhodci, pokud není ujednáno jinak, takovým způsobem, který považují za vhodný a vedou řízení tak, aby bez zbytečných formalit a při poskytnutí stejné příležitosti všem stranám zjistili skutkový stav potřebný pro rozhodnutí sporu, přičemž primárně na dohodě stran je závislý veškerý postup od okamžiku zahájení rozhodčího řízení (podáním žaloby) do konce rozhodčího řízení (právní mocí a vykonatelností rozhodčího nálezu), teprve pokud si otázky procesního postupu řízení nestanoví sami, přísluší právo stanovit procesní pravidla rozhodci. Omezení předchozí věty stanoví princip řádného procesu⁴², zásady spravedlnosti, celkové funkčnosti a účelnosti rozhodčího řízení, jakož i soulad s hmotným právem dle ustanovení § 25 RozŘ, přičemž je stanovena možnost spor rozhodnout dle zásad spravedlnosti, byl-li k tomu rozhodce výslovně pověřen stranami sporu, nikoli ovšem ve spotřebitelských sporech⁴³. Dalším omezením neformálního postupu je možnost zrušení rozhodčího nálezu postupem dle § 31 písm. e) RozŘ, jak je blíže pojednáno v kapitole 8 této práce.

Mezi právo rozhodce upravit procesní pravidla rozhodčího řízení patří (mimo doručení viz odstavce výše) právo stanovit lhůty, v nichž mají strany povinnost něco konat či uplatnit svá práva. Dbá se o přiměřenost těchto lhůt, aby jednak nezpůsobovaly

⁴¹ BĚLOHLÁVEK, Alexandr. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář. 2.* vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 838.

⁴² BĚLOHLÁVEK, Alexandr. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář. 2.* vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 659.

⁴³ Viz kapitola 6 této práce.

průtahy v řízení, ale zároveň aby daly účastníkům dostatek času pro jejich úkony. Rozhodčí řízení má usnadnit postup řešení sporu a podpůrným použitím úpravy občanského soudního řádu poskytnout základ pro aplikaci vhodných institutů (námitka započtení podle § 98 občanského soudního řádu, spojení věci ke společnému projednání podle § 112 občanského soudního řádu, vyloučení věci k samostatnému projednání apod.; takové úkony konané analogicky v rozhodčím řízení bývají zpravidla zpoplatněny zvláštním poplatkem⁴⁴) do rozhodčího řízení. Neformálnost rozhodčího řízení je dále patrná z absence ustanovení o tom, jakou formou mají rozhodci rozhodovat o postupu v řízení⁴⁵. Analogicky s občanským soudním řádem bude takové rozhodnutí zpravidla označeno jako „usnesení“ či nemusí být použito žádného označení.

Na rozdíl od postupu soudce, který je při provádění důkazů vázán zásadou volného hodnocení důkazů v souladu s § 132 a násl. občanského soudního řádu, rozhodce musí dbát dohody stran o postupu v řízení (popř. dle svých pravidel stanovených dle podmínek § 19 odst. 2 RozŘ) a musí zajistit, aby závěr provedeného dokazování znamenal projednání skutkového stavu do té míry, která umožňuje řádné rozhodnutí věci.

Primárně je stanovena ústnost rozhodčího řízení. Rovněž ve spotřebitelských sporech, pokud není dohodou smluvních stran stanoveno jinak, bude rozhodčí řízení probíhat ústně, neboť spotřebitelská novela nevyloučila možnost projednat spor výlučně na základě listinných důkazů. I přes vyloučení ústnosti řízení je dán rozhodci prostor k nařízení ústního jednání ve smyslu poslední části druhé věty § 19 odst. 2 RozŘ – pokud rozhodce dospěje k závěru, že k poskytnutí stejné příležitosti k uplatnění práv všem stranám nelze bez ústního jednání dospět, je oprávněn takové jednání nařídit. Z dikce zmiňované věty se jedná o zásadu, od které se nelze odchýlit (na rozdíl např. od ustanovení § 19 odst. 1 nebo odst. 2 věta první, kde je výslovně připuštěna dohoda)⁴⁶.

⁴⁴ K tomu např. Příloha č. 1.

⁴⁵ BĚLOHLÁVEK, Alexandr. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář. 2.* vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 684.

⁴⁶ Tamtéž, s. 692.

4.4. Neveřejnost

Vedle rychlosti je další výhodou rozhodčího řízení oproti řízení soudnímu princip neveřejnosti zakotvený v § 19 odst. 3 RozŘ a s tím související povinnost mlčenlivosti rozhodce dle § 6 RozŘ. Podle obecné úpravy občanského soudního řádu platí v souladu s § 116 zásada veřejnosti jednání, přičemž veřejnost může být z jednání vyloučena, je-li ohrožena tajnost utajovaných informací, obchodních tajemství, důležitý zájem účastníků či mravnost. V případě vyloučení veřejnosti z jednání poučí soud osoby, jež jsou jednání nebo jeho části o povinnosti zachovávat mlčenlivost o utajovaných informacích chráněných zvláštním zákonem, které se při jednání dozvěděly. Současně je stanoveno, že se má dokazování provádět tak, aby byla šetřena povinnost zachovávat mlčenlivost o utajovaných informacích chráněných zvláštním zákonem⁴⁷.

Úprava občanského soudního řádu v oblasti mlčenlivosti toliko nesvědčí stranám, které nemají zájem na medializaci sporu a jeho předmětu, ať už z důvodů osobních či z důvodu ochrany know-how či obchodní politiky. Prokázání ohrožení obchodního tajemství a tudíž vyloučení veřejnosti z jednání může totiž být vzhledem k neurčitosti tohoto pojmu pro spor značnou komplikací. Z jedné strany je v rozhodčím řízení ochrana informací, které vyjdou v souvislosti s řízením před rozhodcem najevo, chráněna mlčenlivostí rozhodce a z druhé strany právě principem neveřejnosti řízení, které absolutně vylučuje z projednání sporu jakékoli jiné osoby, např. konkurenci stran sporu či média.

Poměrně strohou právní úpravou mlčenlivosti rozhodce rozvíjí několikerý rozhodčí nález. Má se za to, že porušením mlčenlivosti a související neveřejnosti rozhodčího řízení není, pokud rozhodce sdělí skutečnost, na kterou se váže povinnost mlčenlivosti, osobě, která je zaměstnancem/pracovníkem stálého rozhodčího soudu nebo arbitrážního centra v rozsahu nezbytném pro výkon práce takové osoby s tím, že tento pracovník je smluvně vázán mlčenlivostí o skutečnostech, které se dozvěděl při

⁴⁷ § 124 občanského soudního řádu.

výkonu své práce⁴⁸. Prolomit zásadu mlčenlivosti rozhodce a neveřejnosti rozhodčího řízení nemůže ani tzv. zpravodajská licence, neboť i přes nezastupitelnou funkci a postavení médií ve společnosti musí být respektována vůle zákonodárce a k prolomení mlčenlivosti může dojít pouze zproštěním stran sporu či z vážných důvodů předsedou okresního soudu⁴⁹.

4.5. Ekonomická náročnost

Vedení sporu podle zákona o rozhodčím řízení je zpravidla levnější záležitostí než řízení soudní. Podle zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, se přílohou Sazebník poplatků stanoví dle druhu řízení sazba poplatků za řízení před soudy České republiky. V případě návrhu na vydání elektronického platebního rozkazu, jehož předmětem je peněžité plnění, bude soudní poplatek ve výši 4 % z žalované částky. Návrh na vydání elektronického platebního rozkazu je tak, co se týče žalob na peněžité plnění, nejlevnějším způsobem, jak zahájit soudní řízení, nicméně zde platí omezení pro spory do výše žalované částky 1.000.000,- Kč. U sporů o peněžité plnění vyšší než 1.000.000,- Kč se soudní poplatek platí ve výši 5 % z žalované částky a pokud se jedná o žalovanou částku převyšující 40.000.000,- Kč je soudní poplatek ve výši 2.000.000,- Kč a 1 % z částky přesahující částku 40.000.000,- Kč, počítáno maximálně do výše 250.000.000,- Kč. Zákon o soudních poplatcích připouští v § 11 osvobození od placení soudního poplatku v zákonem stanovených případech.

Poplatek rozhodčího řízení je nižší řádově až o 25 % než poplatky obecných soudů. Stanoví ho totiž samotní rozhodci, resp. statuty, řády a pravidla rozhodčích soudů či arbitrážních center nebo rozhodčí doložka ve spotřebitelských sporech, kde je nutné přesně, pravdivě a úplně uvést mj. odměnu rozhodce a předpokládané druhy nákladů, které mohou spotřebiteli v rozhodčím řízení vzniknout a dále o pravidlech

⁴⁸ Z rozhodčího nálezu Rozhodčího soudu při IAL SE ze dne 10. ledna 2010, sp. zn. 8/2010 a publikováno v časopise Právo – časopis pro právní teorii a praxi č. 3/10.

⁴⁹ Z rozhodčího nálezu Rozhodčího soudu při IAL SE ze dne 26. října 2009, sp. zn. 224/2009 a publikováno v časopise Právo – časopis pro právní teorii a praxi č. 3/10.

jejich přiznání. Rozhodčí poplatek se pohybuje ve výši kolem 2-4 % z hodnoty předmětu sporu⁵⁰.

Cena rozhodčího řízení se může v některých případech stát ale pouze zdánlivým pozitivem⁵¹. Na první pohled je výše rozhodčího poplatku v porovnání s poplatkem soudním výhodou, nicméně za určitých okolností může dojít k situaci, kdy se podání žaloby u rozhodce nevyplatí. Zde je totiž na místě podotknout, že podle většiny jednacích/poplatkových řádů rozhodců se při zastavení řízení či zpětvzetí žalobního návrhu rozhodčí poplatek buď nevrací vůbec, nebo (a to spíše výjimečně) pouze co do výše 50 % ze zaplacené částky, ledaže by rozhodce rozhodl o nedostatku své pravomoci⁵² podle § 15 RozŘ, o čemž je pojednáno v kapitole 6 této práce.

Soudní poplatek se v případě zastavení řízení u peněžitých sporů vrací snížený o 20 %⁵³ ze zaplacené částky, nejméně však ve výši 1.000,- Kč⁵⁴. Zásady náhrady nákladů řízení jsou v obou typech řízení stejné, platí zásada úspěchu ve věci a náhradu nákladů řízení platí ta strana sporu, která nebyla v řízení úspěšná. V rámci rozhodčího řízení mohou ale stranám vzniknout i jiné náklady, zpravidla procesní povahy, a existují některé řády či statuty, které stanoví povinnost straně hradit poplatek za úkon, který ve věci činí⁵⁵. Taková možnost neplatí u spotřebitelských sporů, neboť tam je zákonem stanovena povinnost přesně uvést v rozhodčí doložce údaje o odměně rozhodce a nákladech řízení, jak je uvedeno výše.

V následujícím přehledu jsou uvedeny zásadní rozdíly soudního a rozhodčího řízení, jak je blíže rozpracováno v příslušných kapitolách práce. Vždy je uveden obecný

⁵⁰K tomu Příloha č. 2.

⁵¹Vzhledem k tomu, že autorka nemá k dispozici statistiku dokládající počet zpětvzatých žalobních návrhů nebo zastavených řízení, jedná se o čistě modelovou situaci pro uvedení příkladu, kdy je jednání před soudem ekonomicky výhodnější než rozhodčí řízení.

⁵² Např. Rozhodčí soud. Rozhodčí soud 2014 | Dlouhá 13, 110 00 Praha 1. Dostupné na: <http://www.soud.cz/sazebniky#tuzemske-spory>.

⁵³ § 10 zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích.

⁵⁴ Tamtéž.

⁵⁵ K tomu viz pozn. 34.

znak a v následujících sloupcích postupně k soudnímu a rozhodčímu řízení charakteristika příslušného znaku. Hodnocení výhod (+) a nevýhod (-) je toliko názorem autorky a příp. doplněno poznámkou v posledním sloupci tabulky.

	Soudní řízení	Rozhodčí řízení	+ / -	Poznámka⁵⁶
Legitimace	Každý	ti, kteří platně uzavřeli rozhodčí smlouvu	-	Hodnoceno vzhledem k formálním požadavkům na uzavření rozhodčí smlouvy ⁵⁷
Ekonomická náročnost	soudní poplatek 4-5%	rozhodčí poplatek zpravidla 2-4 %	+	
Předmět řízení	§ 2 občanského soudního řádu - spory a jiné právní věci a provádění výkonu rozhodnutí (spory občanskoprávní, rodinné, obchodněprávní atd., pokud nejsou dle speciálních zákonů projednány před jiným orgánem)	majetkové spory		nehodnoceno vzhledem k tomu, že RozŘ je <i>lex specialis</i>
Procesní pravidla	občanský soudní řád	RozŘ, občanský soudní řád, zásady spravedlnosti a dohoda stran, příp. uvážení rozhodce	+	
Rozhodující orgán	nezávislý soudce dle rozvrhu práce	nezávislý rozhodce s možností určit jej dohodou stran	-	vzhledem k formálním požadavkům na určení osoby rozhodce ⁵⁸
Formálnost	formální dle zákonné úpravy	méně formální; dbá se především o funkčnost úpravy	+	
Veřejnost	primárně veřejné	primárně neveřejné	+	
Rychlost	delší, zdlouhavé	Kratší	+	

I vzhledem k jasnému výsledku výše uvedeného přehledu hodnocení výhod a nevýhod soudního řízení, nelze obecně říci, který způsob řešení sporu je pro spotřebitele vhodnější, když je levnější, neformálnější a rychlejší. Vždy bude záležet na posouzení konkrétních okolností týkajících se priorit účastníků spočívajících např. v ochraně soukromí či jejich majetkové základy, povahy sporu apod. Rozhodující orgán, jakož i neveřejnost rozhodčího řízení může v mnoha případech ovlivnit vývoj toho kterého sporu.

⁵⁶ Poznámka autorky k důvodu hodnocení rozhodčího řízení jako kladného či záporného

⁵⁷ §§ 2, 3 zákona o rozhodčím řízení

⁵⁸ §§ 4 a násl. zákona o rozhodčím řízení

5. Zvláštní úprava postupu v rozhodčím řízení ve spotřebitelských sporech

Samotný průběh rozhodčího řízení upravují §§ 14 – 30 zákona o rozhodčím řízení, z nichž speciální úpravu týkající se ochrany spotřebitele stanoví § 15 odst. 2 týkající se námítky nedostatku pravomoci a § 25 odst. 2 a 3 stanovující požadavky na rozhodčí nález a rozhodné právo.

Spotřebitelé mohou kdykoli v průběhu rozhodčího řízení uplatnit námitku nedostatku pravomoci rozhodce. Rozhodce má právo posuzovat svou pravomoc i bez námítky strany. Autorka práce se v této souvislosti přiklání k názoru vyřečeném v komentáři k zákonu o rozhodčím řízení⁵⁹, totiž, že zkoumání pravomoci není tolik právem, ale zároveň povinností rozhodce, i když námitka pravomoci je zcela jistě jedním z prostředků procesní ochrany žalovaného. Dle komentáře je zkoumání pravomoci rozhodce součástí zkoumání obecných podmínek pro řízení a projednání věci.

Otázkou pravomoci se rozhodci mají (musí) zabývat od počátku řízení, tj. od okamžiku podání žaloby vždy, dojde-li ke změně procesních okolností. Vzhledem k tomu, že rozhodčí řízení není tolik formální, není nutné o takové změně procesních okolností vždy rozhodovat samostatným rozhodnutím, ale pokud se rozhoduje, rozhoduje se usnesením.

Příkladem se může/mělo by se jednat o následující případy, kdy rozhodce rozhodne o nedostatku své pravomoci: (i) zahájení řízení u nesprávného stálého rozhodčího soudu, (ii) zahájení řízení *ad hoc* tam, kde byla sjednána příslušnost stálého rozhodčího soudu, (iii) zahájení řízení před stálým rozhodčím soudem tam, kde mělo být zahájeno řízení *ad hoc*, (iv) rozhodce je toho názoru, že rozhodčí smlouva je neplatná nebo není dán dostatek arbitrability, jak demonstrativně uvádí tento výčet komentář zákona o rozhodčím řízení.

⁵⁹ BĚLOHLÁVEK, Alexandr. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář. 2. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2012, str. 538.

Obecně je k obsahu rozhodčího nálezu požadována písemnost, podpis většiny rozhodců, určitost a pokud je stranami sporu dohodnuto není třeba odůvodnění. Podle § 25 odst. 2, jak bylo výše stanoveno, se stanoví zvláštní požadavky na obsah rozhodčího nálezu ve sporech ze spotřebitelských smluv. Rozhodčí nález musí obsahovat odůvodnění rozhodčího nálezu vždy a dokonce ani dohoda stran rozhodčí smlouvy vylučující odůvodnění z obsahu rozhodčího nálezu nezakládá povinnost takový rozhodčí nález vyhotovit, k takové dohodě nebude ve spotřebitelských sporech přihlíženo. Důvody, které rozhodce vedly k vydání rozhodčího nálezu, je nutné znát z důvodu nastavení věcného přezkumu, které zavedla spotřebitelská novela⁶⁰.

Stejně tak jako odůvodnění musí rozhodčí nález ze spotřebitelské smlouvy obsahovat poučení o tom, že strany mohou podat návrh na zrušení rozhodčího nálezu, přičemž ale není vyžadováno, aby takové poučení obsahovalo bližší informace o tom, z jakých důvodů, za jakých podmínek a jakým způsobem lze takový návrh na zrušení rozhodčího nálezu podat. Je dostačující toliko informace o tom, že je dána možnost podat návrh na zrušení rozhodčího nálezu.

V neposlední řadě § 25 odst. 3 RozŘ stanoví povinnost rozhodovat v rozhodčím řízení vedeném ve spotřebitelských sporech podle hmotného práva, tj. podle použitelných právních předpisů, i tehdy, zmocní-li strany výslovně rozhodce k rozhodování sporu podle zásad spravedlnosti. Zároveň je vždy nutné brát v potaz předpisy na ochranu spotřebitele. V návaznosti na toto ustanovení stanoví § 31 právo spotřebitele obrátit se na soud s návrhem na zrušení rozhodčího nálezu, pokud se při rozhodování rozhodce neřídil předpisy na ochranu spotřebitele, nebo pokud bylo rozhodnuto ve zjevném rozporu s dobrými mravy či veřejným pořádkem. Rozhodování bez ohledu na předpisy týkající se ochrany spotřebitele bude porušením práva na spravedlivý proces i tehdy, bude-li se jednat o závazek mezi podnikateli tam, kde se jedna strana, ačkoli má podnikatelské oprávnění, jako podnikatel nechová⁶¹. Současně je v souladu s rozhodcovskou praxí nutné zmínit, že nepřihlídnutí či nezohlednění

⁶⁰ K bodu 13 důvodové zprávy k novele č. 19/2012 Sb.

⁶¹ Usnesení Ústavního soudu ze dne 10. ledna 2012, sp. zn. I. ÚS 1930/11.

rozhodovací praxe obecných soudů může znamenat porušení principu předvídatelnosti rozhodnutí, a tím pádem porušení práva na spravedlivý proces, ačkoli rozhodci nejsou zásadně judikaturou obecných soudů vázáni⁶².

Závěrem této kapitoly je nutné zmínit § 19 odst. 4 RozŘ, který stanoví pro strany sporu určit si postup rozhodčího řízení za předpokladu, že jsou tato pravidla k rozhodčí smlouvě přiložena. Je umožněno využít tato pravidla analogicky jako institut všeobecných obchodních podmínek⁶³. Podle důvodové zprávy⁶⁴ i v případě arbitrážních center či řízení *ad hoc* se mohou strany dohodnout na speciálních pravidlech, kde není dále rozhodné, zda budou vtěleny do rozhodčí smlouvy nebo úplně odděleny jako samostatný dokument. Jedná se o ochranný prostředek, který má zajistit dostatečnou informovanost o rozhodčím řízení a který je v případě řešení sporu před stálým rozhodčím soudem vypuštěn, neboť tyto mají zákonnou povinnost zveřejňovat své statuty a řády (§ 13 odst. 2 RozŘ), což je považováno za dostatečnou záruku dostupnosti, známosti a aktuálnosti takových pravidel⁶⁵.

6. Speciální úprava ve spotřebitelských sporech

6.1. Důvod speciální úpravy spotřebitelských sporů

Znění nového občanského zákoníku nestanoví ničeho o smluvní rovnosti stran. Má se za to, že každá svéprávná⁶⁶ osoba má rozum průměrného člověka i schopnost užívat jej s běžnou péčí a opatrností a že to každý od ní může v právním styku důvodně očekávat⁶⁷. V obecné občanskoprávní úpravě se ale věnuje pozornost tomu, kdy je jedna

⁶² Srov. k tomu rozhodčí nález Rozhodčího soudu sp. zn. Rsp 405/09.

⁶³ BĚLOHLÁVEK, Alexandr. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář. 2.* vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 702.

⁶⁴ K bodu 9 důvodové zprávy k novele č. 19/2012 Sb.

⁶⁵ BĚLOHLÁVEK, Alexandr. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář. 2.* Vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 703.

⁶⁶ Za účinnosti zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, se svéprávnou osobou rozuměla osoba způsobilá k právním úkonům

⁶⁷ § 4 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

ze stran slabší a druhá silnější, ať už z ekonomického hlediska, či z důvodu znalostí. Každý má ale povinnost jednat v právním styku poctivě, tj. mimo jiné nezneužívat svého postavení na úkor druhé strany, přičemž síla a slabost smluvních stran jsou v každém konkrétním případě relativní⁶⁸.

Vzhledem k výhodnějšímu postavení podnikatelů z hlediska rozšířeného přístupu ke zdrojům, přístupu k informacím, jakož i z hlediska silnější vyjednávací pozice oproti spotřebitelům, který má omezené možnosti, se legislativa snaží upravit právo tak, aby vyrovnávalo hendikepy mezi slabší a silnější stranou, tj. mezi spotřebitelem a podnikatelem, neboť právo nevytváří rovnost mezi stranami, ale stanovuje pravidla, která mají zakázat straně ve výhodnější postavení této pozice zneužívat a slabší straně dávají více možností, jak se účastnit kontraktačního procesu, aby byla zajištěna (relativně zajištěna) stejná míra smluvní svobody pro obě strany.

Český právní řád je v mnohém pozměněn díky směrnicím Evropské unie⁶⁹, které byly promítnuty do zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník (dále jen „ObčZ“), a jež obdobně reflektuje i úprava zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „NOZ“), který právní úpravu ochrany spotřebitele účinnou do konce roku 2013 zpřesnil. Platí princip tzv. kumulace ochrany spotřebitele – tzn., že aplikace jedné směrnice na ochranu spotřebitele nevylučuje ochranu jiné směrnice.

Část první hlava pátá ObčZ v §§ 51a – 71 promítla podstatnou část zmíněných unijních směrnic na ochranu spotřebitele. Konceptně je tak problematika spotřebitelských smluv (smluv uzavíraných se spotřebiteli) zařazena mezi zvláštní typy smluv, což ale neodpovídá evropské praxi. Dílčím způsobem ochranu spotřebitele

⁶⁸ BEZOUŠKA, Petr a Lucie PIECHOWICZOVÁ. *Nový občanský zákoník: nejdůležitější změny*. 1. vyd. Olomouc: ANAG, 2013, s. 85.

⁶⁹ Směrnice Rady č. 85/577 ze dne 20. prosince 1985, o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených mimo obchodní prostory; směrnice Rady č. 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993, o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách; směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/7/EC ze dne 20. května 1997, o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených na dálku.

upravují i další přepisy⁷⁰. V souladu s evropskými trendy NOZ nejprve v obecné části Hlavě II – Osoby vymezuje pojmy spotřebitel⁷¹ a podnikatel⁷² a následně do části relativní majetková práva v Hlavě I – Všeobecná ustanovení o závazcích zařazuje speciální ustanovení o závazcích ze smluv uzavíraných se spotřebitelem v §§ 1810 – 1867. Úprava NOZu v podstatě přebírá a zpřesňuje úpravu ObčZ.

V souvislosti s ochranou spotřebitele a v souladu se směrnicí Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993, o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách uvádí NOZ neuzavřený a informativní výčet podmínek, které mohou být pokládány za nepřiměřené⁷³. V mezidobí od schválení úpravy NOZ a jeho účinnosti doznala úprava RozŘ změny tzv. spotřebitelskou novelou, a proto ujednání § 1814 písm. j) je svým způsobem navíc, neboť ustanovení zákona o rozhodčím řízení chránící spotřebitele v RozŘ platí již od 1. dubna 2014. Vztah NOZ a RozŘ je tak naprosto zjevně *lex generalis* k *lex specialis*.

S ohledem na skutečnost, že nejčastěji dochází k nerovnému postavení ve vztazích mezi spotřebitelem a podnikatelem, se ochrana spotřebitele promítá i do rozhodčího řízení tzv. spotřebitelskou novelou⁷⁴, která v podstatě zavádí dvojkolejnost právní úpravy rozhodčího řízení, a to typicky na úpravu obchodněprávních sporů a speciální úpravu ve spotřebitelských sporech. Nevýhodná pozice spotřebitele v kontraktačním procesu totiž významně ovlivňuje možnost docílit změny smluvních

⁷⁰ Zákon č. 124/2002 Sb., o platebním styku, ve znění pozdějších předpisů; zákon č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě, jak uvádí BĚLOHLÁVEK, Alexander J. Ochrana spotřebitelů v rozhodčím řízení. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2012, str. 214.

⁷¹ § 419 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník: „Spotřebitelem je každý člověk, který mimo rámec své podnikatelské činnosti nebo mimo rámec samostatného výkonu svého povolání uzavírá smlouvu s podnikatelem nebo s ním jinak jedná“.

⁷² § 420 tamtéž: Kdo samostatně vykonává na vlastní účet a odpovědnost výdělečnou činnost živnostenským nebo obdobným způsobem se záměrem činit tak soustavně za účelem dosažení zisku, je považován se zřetelem k této činnosti za podnikatele.

⁷³ BEZOUŠKA, Petr a Lucie PIECHOWICZOVÁ. *Nový občanský zákoník: nejdůležitější změny*. 1. vyd. Olomouc: ANAG, 2013, s. 242 a násl.

⁷⁴ Novela č. 19/2012 Sb.

podmínek⁷⁵ a tím pádem rozhodčí smlouvy, resp. rozhodčí doložky, která, byť musí být dle platné úpravy uzavřena mimo smluvní podmínky či jako součást smlouvy, je z pozice spotřebitele těžko měnitelná.

Vzhledem k tomu, že ani úprava RozŘ není v oblasti ochrany spotřebitele výjimkou, stanoví se speciální podmínky při výběru rozhodce jako rozhodující autority. Je otázkou, do jaké míry příslušná ustanovení chránící spotřebitele dokáží zajistit faktickou rovnost stran. Ústavní soud dospěl v jednom ze svých nálezu⁷⁶ [...] mj. k závěru, že respekt a ochrana autonomie je zcela základní podmínkou fungování materiálního právního státu; [...] že jde-li v konkrétní věci o vztah mezi podnikatelem a spotřebitelem, je na rozhodčí doložku třeba primárně pohlížet z pohledu práva na ochranu spotřebitele; [...] že nepřiměřeným je ujednání, které vyvolává nerovnováhu mezi účastníky řízení, jež dosahuje zvýšené disproporční intenzity a je schopno ve svém důsledku vést ke značné procesní nevýhodě pro jednu ze stran. Ve zmíněném nálezu ÚS uzavřel, že smluvní autonomie stran není neomezená tehdy, existuje-li jiné základní právo, ústavní princip či aprobovaný veřejný zájem [...], tj. ochrana slabší smluvní strany, kterou sledují předpisy na ochranu spotřebitele. Základní otázky problematiky spotřebitelských sporů vymezil A. J. Bělohávek v Ochráně spotřebitelů v rozhodčím řízení⁷⁷: *„Jak rozšířené je rozhodčí řízení ve spotřebitelských vztazích? Jak převládající (nevyhnutelné) je na trzích základního zboží a služeb, jako je např. zdravotní péče, bankovníctví a zaměstnanost? Byly výsledky rozhodčích řízení pro spotřebitele skutečně nepříznivé, srovnáme-li jejich výsledky s těmi, které by byly dosaženy při řešení sporu jiným způsobem, pokud by nebylo postupováno cestou rozhodčího řízení či dokonce pokud by aplikace rozhodčího řízení nebo některých tzv. ADR v těchto vztazích nebyly povinné tak jako stanoví některé národní právní řády?“*

⁷⁵ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. Ochrana spotřebitelů v rozhodčím řízení. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2012, str. 44 a násl.

⁷⁶ Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 1. listopadu 2010, sp. zn. II. ÚS 2164/10.

⁷⁷ BĚLOHLÁVEK, Alexandr. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. str. 62.

V mnoha následných soudních sporech řešících platnosti rozhodčích doložek argumentují stěžovatelé (typicky spotřebitelé) tím, že podepsáním rozhodčí doložky došlo toliko k ujednání, že smluvní strany berou na vědomí, že případné spory by mohly být mimo jiné řešeny v rozhodčím řízení, z čehož dovozují neplatnost rozhodčí doložky pro neurčitost⁷⁸, když v podstatě neměli na výběr v procesu uzavírání smlouvy, která obsahovala rozhodčí doložku.

6.2. Zásadní změny řešení spotřebitelských sporů

Dosavadní⁷⁹ úprava umožňovala býti rozhodcem téměř každému⁸⁰ a neobsahovala žádné speciální požadavky na osobu rozhodce, který rozhoduje spotřebitelské spory, i když tento požadavek je zjevně u těchto sporů oproti sporům obchodním žádoucí, když na jedné straně sporu stojí slabší strana⁸¹. Důvodová zpráva předjala, aby bylo pro osobu rozhodce, který bude mít pravomoc řešit spotřebitelské spory, stanoveno více kvalifikačních požadavků, a to především pro rozhodčí smlouvu řešenou formou rozhodčí doložky. Nedůvěryhodnost osoby rozhodce spatřuje důvodová zpráva také ve způsobu určení osoby rozhodce, jenž dle dosavadní úpravy může být zvolena pouze jednou stranou a tím pádem i s tou stranou spjata, čímž je narušeno riziko nezávislosti takové osoby.

Přestože výše shledáno, že jednoinstančnost je toliko výhodou rozhodčího řízení, důvodová zpráva k novele č. 19/2012 Sb. jednoinstančnost, a tím pádem i nepřezkoumatelnost rozhodčího nálezu považuje svým způsobem za procesní problém rozhodčího řízení⁸². Možnost přezkoumat rozhodčí nálezy stanoví § 27 dosavadní úpravy RozŘ, a to pouze po předchozí domluvě obou stran na přezkumu rozhodčího nálezu.

⁷⁸ Viz k tomu odůvodnění usnesení Ústavního soudu České republiky ze dne 24. září 2008 IV. ÚS 2157/08.

⁷⁹ Pozn. pro účely této části dosavadní úpravou myšleno toliko právní úprava do 31. března 2012 a novou právní úpravou myšlena právní úprava do 1. dubna 2012, tj. po účinnosti spotřebitelské novely č. 19/2012 Sb.

⁸⁰ § 4 zákona č. 216/1994 Sb. ve znění do 31. března 2012.

⁸¹ Bod a) části 1:3 důvodové zprávy k novele č. 19/2010 Sb.

⁸² Část b) tamtéž.

Umožnění věcného přezkumu soudem by zapříčinilo ztrátu výhody rychlosti a ekonomické výhodnosti rozhodčího řízení. Autorka sdílí názor prezentovaný v důvodové zprávě, totiž že za předpokladu, kdy spotřebitelské spory nebudou z pravomoci rozhodce úplně vyloučeny, je žádoucí zajistit spravedlivý průběh rozhodčího řízení.

Na úrovni evropské integrace začaly být předpisy o ochraně spotřebitele vytvářeny už v roce 1984⁸³ a od té doby došlo k přijetí mnoha směrnic zakotvujících spotřebitelskou ochranu⁸⁴, které ale nebyly úpravou RozŘ reflektovány, když tento byl v dosavadní úpravě založen zejména na autonomii vůle smluvních stran a nerespektoval a nezohledňoval rozdílnost postavení stran spotřebitelského sporu.

Důvodová zpráva přinesla celkem čtyři návrhy, jak se s problematikou ochrany spotřebitele v rozhodčích sporech vyrovnat⁸⁵, přičemž byla přijata (dle varianty IV) konkrétní opatření k ochraně spotřebitele v rozhodčím řízení. Po vzoru německé úpravy bylo navrženo přijmout zejména následující prvky ochrany spotřebitele: „(i) *povinnost uzavírat rozhodčí smlouvu na samostatné listině než je zbytek smlouvy upravující práva a povinnosti stran, (ii) uvádět v rozhodčí smlouvě určité údaje obligatorně, (iii) zpřísnit kvalifikační podmínky na osobu rozhodce, a (iv) povinnost rozhodovat spotřebitelské spory v souladu s právními předpisy na ochranu spotřebitele*“⁸⁶ a dále zavést i možnost soudního přezkumu, který má v souladu s trendy evropské úpravy garantovat směrnicemi zakotvená práva spotřebitele.

6.3. Rozhodčí smlouva ve spotřebitelských sporech

⁸³ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. Ochrana spotřebitelů v rozhodčím řízení. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2012, str. 80 a násl.

⁸⁴ Viz pozn. pod čarou č. 49.

⁸⁵ Část 2 důvodové zprávy k novele č. 19/2012 Sb. – Varianta I – varianta nulová, varianta II – vyloučení spotřebitelských sporů z rozhodčího řízení, varianta III – umožnění řešení spotřebitelských sporů v rozhodčím řízení pouze po vzniku sporu a varianta IV – přijetí konkrétních opatření k ochraně spotřebitele v rozhodčím řízení.

⁸⁶ Část 2.1.4 důvodové zprávy k novele č. 19/2012 Sb.

Oproti tomu ve spotřebitelských sporech je z důvodu ochrany spotřebitele stanovena v § 3 odst. 3, 4, 5 a 6 RozŘ speciální úprava. Od účinnosti spotřebitelské novely, tj. od 1. dubna 2012, musí být nově rozhodčí smlouva sjednána samostatně a nikoli jako součást podmínek, kterými se řídí smlouva hlavní, přičemž není vyžadováno, aby se jednalo o fyzické oddělení na samostatné listině, ale musí být zřejmé, že se jednalo o individuální úkon smluvních stran, který byl projednán a uzavřen samostatně⁸⁷, nikoli, jak bylo do účinnosti novely v zavedené praxi obvykle, součástí obchodních podmínek. Prakticky musí dojít jak k podpisu smlouvy, tak zvlášť k podpisu rozhodčí smlouvy⁸⁸. V praxi ale spíše dochází k tomu, že podnikatel z důvodu opatrnosti a právní jistoty vyhotoví rozhodčí smlouvu na jiné listině, čímž dochází k jakési rozštěpenosti smlouvy hlavní a rozhodčí smlouvy a snížení pozornosti spotřebitele nadbytečným množstvím listin. Autorka se zcela ztotožňuje s názorem A. Bělohlávka, že by bylo postačující, kdyby rozhodčí smlouva navazovala na text listiny, ale byla například oddělena zvýrazněním v podobě tučného nebo většího písma, než je text smlouvy hlavní.

Další novinkou, kterou přinesla spotřebitelská novela, je zavedení povinnosti podnikatele v dostatečném předstihu informovat spotřebitele o důsledcích rozhodčího řízení, aby byl schopen posoudit, jaké důsledky pro něho mohou nastat, přičemž zde zákon stanoví informační povinnost výslovně pro případ uzavírání rozhodčí doložky. Jak uvádí důvodová zpráva, institut informační povinnosti je zaveden toliko z důvodu chabé znalosti spotřebitelů týkající se následků uzavření rozhodčí doložky⁸⁹. Dostatečným předstihem se přitom dle komentáře zákona o rozhodčím řízení rozumí již první kontakt se spotřebitelem, kdy je spotřebiteli podnikatelem předkládána první informace o smlouvě hlavní a o jejím obsahu⁹⁰. Zároveň komentář předkládá i výčet

⁸⁷ BĚLOHLÁVEK, Alexandr. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář. 2.* vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 251.

⁸⁸ Tamtéž, s. 251.

⁸⁹ K tomu bod 2 zvláštní části důvodové zprávy vládního návrhu zákona o rozhodčím řízení

⁹⁰ BĚLOHLÁVEK, Alexandr. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář. 2.* Vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 252

informací, které by měly být součástí takového poučení⁹¹, zejména následující informace: (i) rozhodčí řízení se nevede před orgánem veřejné moci; zpoplatnění se odvíjí od dohody stran, s tímto související neexistence donucovací pravomoci rozhodce vůči třetím osobám (typicky svědkům, znalcům atd.), (ii) rozhodčí nález je přímo vykonatelný titul, a pokud si strany nesjednají jinak, není možné jej podrobit přezkumu jiných subjektů, (iii) přezkum není umožněn ani obecným soudem, pouze je možné podat návrh na zrušení rozhodčího nálezu, a to z taxativně uvedených důvodů, (iv) význam jmenování rozhodce, (v) neveřejnost, (vi) úprava průběhu řízení zákonem o rozhodčím řízení, (vii) doručením nabývá rozhodčí nález právní moci.

Ustanovení § 3 odst. 5 stanoví další prostředky na ochranu spotřebitele, když nově⁹² stanoví demonstrativní výčet dalších obligatorních náležitostí, které musí být v rozhodčí doložce pravdivě, přesně a úplně uvedeny, a to (i) údaje o rozhodci nebo o tom, že rozhoduje stálý rozhodčí soud, (ii) způsob zahájení a forma vedení rozhodčího řízení, (iii) odměna rozhodce a jiné náklady, které spotřebiteli mohou vzniknout a o pravidlech jejich přiznání, (iv) místo konání rozhodčího řízení, (v) způsob doručení rozhodnutí, (vi) vykonatelnost pravomocného rozhodčího nálezu⁹³. Vzhledem k výsadnímu postavení stálého rozhodčího soudu § 3 odstavec 6 RozŘ stanoví, že informační povinnost je splněna také odkazem na statuty a řády takového rozhodčího soudu.

Vyjednávací post spotřebitele se novelou RozŘ rapidně změnil na možnost modifikovat ustanovení o rozhodčí smlouvě, když tato novelizující ustanovení platí toliko pouze pro spotřebitele, nikoli obecně.

7. Rozhodčí orgán a jeho vliv na charakter rozhodčího řízení ve spotřebitelských sporech

⁹¹ Tamtéž, s. 252 a násl.

⁹² tj. po účinnosti spotřebitelské novely

⁹³ K tomu bod 2 zvláštní části důvodové zprávy k novele č. 19/2012 Sb.: „Není možné předpokládat, že by úmyslem rozhodčí doložky, která svěřuje rozhodovací pravomoc stálému rozhodčímu soudu, bylo poškodit spotřebitele.“

7.1. Stálý rozhodčí soud

Stálé rozhodčí soudy mohou být dle § 13 RozŘ zřízeny pouze zákonem, čímž ale nenabývají charakter subjektu veřejné moci, ale ponechávají si charakter soukromoprávního subjektu, a tudíž, jak vyplývá z usnesení Ústavního soudu České republiky⁹⁴ ani rozhodčí nález takového stálého rozhodčího soudu není rozhodnutím orgánu veřejné moci. Pravomoc rozhodčího soudu zakládá rozhodčí smlouva, v níž účastníci vyjádřili shodnou vůli o možnosti a přípustnosti nechat svůj spor rozhodnout v rámci rozhodčího řízení. Rozhodčí soud pak na základě této smlouvy narovnává závazkový vztah, resp. v dikci NOZ, závazek založení mezi účastníky, nenalézá právo jako soud.

Stálé rozhodčí soudy můžeme rozdělit na ty s obecnou působností a specializované rozhodčí soudy, které rozhodují pouze spory z určité oblasti⁹⁵. V České republice v současné době existují tři stálé rozhodčí soudy; Rozhodčí soud při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky, Burzovní rozhodčí soud při Burze cenných papírů Praha, a.s. a Rozhodčí soud při Českomoravské komoditní burze Kladno. Poslední dva zmíněné rozhodčí soudy jsou speciálními soudy a jsou omezeny na rozhodování sporů z obchodů s investičními instrumenty u předposledního zmíněného a na spory z obchodů uzavřených na Českomoravské komoditní burze Kladno a na Obchodní burze Hrade Králové a spory z mimoburzovních obchodů v oblasti komodit obchodovaných na těchto burzách u posledního z výčtu stálých rozhodčích soudů. Rozhodčí soud při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR rozhoduje veškeré spory, které náš právní řád umožňuje svěřit k rozhodování rozhodcům⁹⁶, čímž se staví do pozice jediného univerzálního rozhodčího soudu v České republice.

⁹⁴ Usnesení Ústavního soudu České republiky ze dne 14. března 2007, sp. z. I. ÚS 483/07

⁹⁵ Ze zahraničí lze uvést z obecných rozhodčích soudů např. Rozhodčí soud Stockholmské obchodní komory a specializovaných rozhodčích institucí např. WIP Arbitration and Mediation Center řešící spory z práv duševního vlastnictví nebo Mořská arbitrážní komise v Moskvě

⁹⁶ BĚLOHLÁVEK, Alexandr. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář. 2.* vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 451 a násl.

Výsadní postavení stálých rozhodčích soudů spočívání v tom, že řízení před těmito soudy je institucionalizované. Není nezbytné, aby byl přesný procesní postup sjednán stranami sporu, neboť stále rozhodčí soudy mají své statuty a řády, které obvykle podrobně procesní postupy upravují a tyto musí být zveřejněny v Obchodním věstníku.

7.2. Finanční arbitř

Význam slova arbitř⁹⁷ a povaha řízení podle zákona č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi (dále jen „zákon o finančním arbitrovi“) je na první pohled obdobná úpravě RozŘ, a proto následující kapitola bude krátce věnována tomuto zákonu, který zřídil zvláštní právnickou osobou v čele s osobou fyzickou – arbitrem, který je oprávněn rozhodovat zákonem vymezené spory⁹⁸. V porovnání s rozhodčím řízením je pojem arbitř poněkud zavádějící, neboť finanční arbitř není rozhodcem⁹⁹, ale má spíše povahu orgánu veřejné moci.

Nejen v souladu s nadnárodní i národní úpravou ochrany spotřebitele byl s účinností od 1. ledna 2003 přijat zákon o finančním arbitrovi, který ve vazbě na zákon č. 284/2009 Sb., o platebním styku vymezil působnost finančního arbitra na spory mezi klienty finančních institucí (typicky spotřebitelů, ale i fyzických a právnických osob využívajících služeb bank, investičních fondů a společností, pojišťoven či směnárů atd.) a finančními institucemi¹⁰⁰. Řízení před finančním arbitrem je obdobně jako

⁹⁷ **arbitř, arbitř**, -tra m. (**arbitra**, -y ž.) (z lat.) kniž. *rozhodčí sporu vybraný stranami, rozhodčí vůbec*: přijmout výrok a-a; literární a. *znalec s dobrým vkusem, jehož úsudku se dbá*; *arbitř elegantiarum* [-ci-] (lat.) *člověk udávající tón v odívání*; práv. státní a. *orgán státní arbitráže*, Zdroj: online.ssjc.ujc.cas.cz.

⁹⁸ K § 1 a 2 zvláštní části důvodové zprávy k novele č. 19/2012 Sb.

⁹⁹ K tomu dále BĚLOHLÁVEK, Alexandr. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 58 a násl.

¹⁰⁰ Pravomoc vymezena na spory mezi **a)** poskytovatelem platebních služeb a uživatelem platebních služeb při poskytování platebních služeb, **b)** vydavatelem elektronických peněz a držitelem elektronických peněz při vydávání a zpětné výměně elektronických peněz, **c)** věřitelem nebo zprostředkovatelem a spotřebitelem při nabízení, poskytování nebo zprostředkování spotřebitelského úvěru, **d)** investičním fondem, investiční společností nebo zahraniční investiční společností, obchodníkem s cennými papíry nebo investičním zprostředkovatelem a spotřebitelem při kolektivním investování prostřednictvím

rozhodčí řízení zvláštním druhem mimosoudního řešení sporu spíše se ale blízcímu k soudnímu řízení, kde je rozhodčí autoritou fyzická osoba, přičemž úprava finančního arbitra má vzhledem ke své povaze vymezené pravomoci svá specifika, která jsou uvedena dále.

Předmětný spor je zahájen vždy pouze na návrh klienta, a to bezplatně, podáním arbitrovi voleným Poslaneckou sněmovnou Parlamentu České republiky na stanovené funkční období, což má dle důvodové zprávy zajistit nestrannost rozhodování takového arbitra¹⁰¹. Stejně tak jako u soudců a rozhodců¹⁰² jsou na osobu arbitra kladeny několikeré požadavky, a to v § 4 a násl. zákona o finančním arbitrovi; arbitrem a jeho zástupcem smí být pouze osoba bezúhonná, plně způsobilá k právním úkonům¹⁰³, s dobrou pověstí, dostatečnou kvalifikací a zkušenostmi. Na rozdíl od osoby rozhodce, stanoví zákon o finančním arbitrovi odpovědnost arbitra vládě a v § 6 neslučitelnost s veřejnou funkcí a jinou výdělečnou činností s výjimkou správy vlastního majetku, činnosti vědecké, pedagogické, publicistické, literární nebo umělecké.

Procesní pravidla z velké části rovněž připomínají základní zásady rozhodčího řízení, když je v § 12 zakotven požadavek efektivnosti a rychlosti řízení¹⁰⁴, které má směřovat k co nejrychlejšímu řešení sporu. Rozhodnutí finančního arbitra je nález, proti kterému mohou obě strany sporu podat námitky a který je napadnutelný žalobou podle části páté občanského soudního řádu.

standardního fondu nebo speciálního fondu, který shromažďuje peněžní prostředky od veřejnosti, e) pojišťovnou nebo pojišťovacím zprostředkovatelem a zájemcem o pojištění, pojistníkem, pojištěným, oprávněnou osobou nebo obmyšleným při nabízení, poskytování nebo zprostředkování životního pojištění, f) provozovatelem směnářské činnosti a zájemcem o provedení směnářského obchodu nebo osobou, se kterou byl směnářský obchod proveden. podle § 1 odst. 1 písm. a) zákona č. 229/2002, o finančním arbitrovi

¹⁰¹ K § 4 až 7 zvláštní části důvodové zprávy k vládnímu návrhu zákona o finanční arbitráži (ve Sbírce zákonů jako zákon č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi

¹⁰² K osobě soudce § 60 a násl. zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích; srov. k tomu § 4 a násl. zákona o rozhodčím řízení

¹⁰³ V souladu s pojmoslovím NOZ – plně svéprávná k právním jednáním

¹⁰⁴ Tzn., aby rozhodce konal bez průtahů

Na rozdíl od obecné úpravy občanského soudního řádu a zákona o rozhodčím řízení si náklady sporu nese každý z účastníků sám s tím, že náklady na případné tlumočení nebo překlady nese finanční instituce, jejíž postup byl návrhem klienta napaden¹⁰⁵, subsidiárně se pro účely rozhodování použije správní řád a je zakotvena pravomoc finančního arbitra ukládat institucím pokuty při porušování povinností stanovených zákonem o finančním arbitrovi.

Lze uzavřít, že především s ohledem na důvod přijetí zákona o finančním arbitrovi, tj. ochrana klienta coby slabší strany proti výhodnějšímu postavení silnější finanční instituce je i přes zmíněné rozdílnosti úprava zákona o finančním arbitrovi a zákona o rozhodčím řízení z povahy věci velmi blízká. K zamyšlení by bylo použít ustanovení zákona o finančním arbitrovi v úpravě RozŘ, a to například zakotvení odpovědnosti rozhodce vůči určité autoritě, což by sice znamenalo velký zásah veřejné moci do autonomie vůle smluvních stran, nicméně z důvodu ochrany spotřebitele by tento zásah byl odůvodnitelný.

V souvislosti s rozhodčím řízením je nutné podotknout, že v případě, že je mezi stranami sporu uzavřena rozhodčí smlouva, nevylučuje tato smlouva rozhodnutí sporu pravomoc finančního arbitra o tomto sporu rozhodnout. Je právem žalobce (navrhovatele) rozhodnout, zda uplatní svůj spor u rozhodce nebo u finančního arbitra, ale není možné zahájit soudní řízení ve smyslu občanského soudního řádu¹⁰⁶.

7.3. Osoba rozhodce

RozŘ je uveden paragrafem, jenž by měl ustanovit zásady podstatné pro tento zákon a stanoví v písm. a), že upravuje rozhodování majetkových sporů nezávislými a nestrannými rozhodci. Z dikce zákona je patrný význam požadavku nestrannosti a nezávislosti rozhodce, neboť toto je dále upraveno také v § 4 a násl, a z hlediska nezávislosti a nestrannosti zejména § 10, neboť tento výslovně zakotvený požadavek nestrannosti a nezávislosti rozhodců je důležitý pro dodržení požadavků Úmluvy o

¹⁰⁵ K tomu § 18 zvláštní části důvodové zprávy vládního návrhu zákona o finančním arbitrovi (ve Sbírce zákonů publikováno jako zákon č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi).

¹⁰⁶ Pokud ale žalovaný neuplatní námitku pravomoci rozhodce, soudní řízení nebude zastaveno.

ochraně lidských práv a základních svobod¹⁰⁷, a protože osoba rozhodce nahrazuje osobu soudce, je nutné na ni klást vyšší požadavky, když dosavadní úprava (rozuměj před novelou v roce 2012) umožňovala stát se rozhodcem prakticky komukoliv, kdo byl zletilý a způsobilý k právním úkonům, jak stanovil § 4 odst. 1 RozŘ v tehdejší znění. Právě pro účely spotřebitelských sporů, kdy je oslabenou stranou spotřebitel, je nutné, aby osoba rozhodce byla vždy důvěryhodná, a proto návrh novely zvýšil minimální kritéria pro osoby rozhodců. Zároveň novela, resp. důvodová zpráva k novele RozŘ uváděla nutnost dbát právě o rozhodčí doložku a dostatečnou konkretizaci způsobu, jak má být rozhodce určen, aby nebylo pochybnosti o jeho nepodjatosti.

Původní úprava RozŘ pro osobu rozhodce stanovila požadavek zletilosti a způsobilosti k právním úkonům, resp. v souladu s dikcí NOZ svéprávnosti k právním jednáním, nikoli žádné kvalifikační předpoklady, čímž je ctěna zásada, která je historickou podstatou rozhodčího řízení, totiž že strany svěřují rozhodnutí sporu osobě, v níž mají důvěru a jejíž kvalifikace je dle jejich názoru pro rozhodnutí jejich sporu dostačující¹⁰⁸. Přestože § 4 uvádí, že rozhodcem může být pouze fyzická osoba, určení stálého rozhodčího soudu, jakožto právnické osoby, není porušením této podmínky, neboť v § 13 RozŘ je uvedena pro tyto stálé rozhodčí soudy výjimka. Rozhodčí nálezy jsou sice rozhodnutím právnické osoby, ale přijatá prostřednictvím fyzických osob, které musí splňovat podmínky § 4 a násl. RozŘ.

Novela v roce 2012 přidala podmínku bezúhonnosti, která je vymezena negativně ustanovením § 4 odst. 3 tak, že podmínku bezúhonnosti nesplní ten, kdo byl pravomocně odsouzen za trestný čin, jestliže se na něj nehledí jako by nebyl odsouzen. Z hlediska času je podstatné dodržet podmínku rozhodcovské způsobilosti do okamžiku vydání rozhodčího nálezu.

¹⁰⁷ Výňatek z článku 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod: „Každý má právo na to, aby jeho záležitost byla **spravedlivě, veřejně a v přiměřené lhůtě projednána nezávislým a nestranným soudem**, zřízeným zákonem, který rozhodne o jeho občanských právech nebo závazcích nebo o oprávněnosti jakéhokoli trestního obvinění proti němu.“

¹⁰⁸ BĚLOHLÁVEK, Alexandr. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář. 2.* vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 312

Spotřebitelská novela přinesla zpřísnění kvalifikačních předpokladů pro výkon funkce rozhodce oprávněného k rozhodování sporů ze spotřebitelských smluv¹⁰⁹. Zpřísněné podmínky ale nejsou dány pro smlouvu o rozhodci, neboť jak uvádí zákonodárce v důvodové zprávě, smlouva o rozhodci je projevem vůle obou stran řešit spor jinak než soudně a rovněž projevem důvěry v osobu, jenž má sporné otázky mezi stranami objasnit a rozhodnout, a proto omezovat požadavky na osobu rozhodce určeného smlouvou o rozhodci nemá valného významu. Naopak právě motivací uzavřít rozhodčí doložku je především snaha dosáhnout exekučního titulu v případě vzniku sporu za minimální náklady¹¹⁰.

Pro spotřebitelské spory platí možnost být rozhodcem na základě rozhodčí doložky pouze tehdy, je-li taková osoba zapsána v seznamu rozhodců vedeném Ministerstvem spravedlnosti. Do seznamu rozhodců se zapisují osoby na vlastní žádost a jsou zapsány, pokud splní zákonem předepsané požadavky. Pro zavedení seznamu rozhodců bylo nezbytné doplnění RozŘ o část pátou (nyní část šestá), tj. seznam rozhodců vedený ministerstvem, který dále rozvádí podmínky pro rozhodce, jenž se má stát potenciálním řešitelem spotřebitelských sporů, a to vysokoškolské vzdělání v oboru právo, absenci vyškrtnutí ze seznamu ministerstva v uplynulých pěti letech a uhrazení správního poplatku ve výši 5.000,- Kč a rovněž také základní předpoklady rozhodcovské způsobilosti, jako svéprávnost k právním jednáním a bezúhonnost. Tyto speciální požadavky nerozvíjí základní ustanovení § 4 o rozhodcovské způsobilosti, ale ustanovení § 35b RozŘ.

Rozhodce není při své činnosti orgánem státu, jeho činnost není podnikáním ani závislou činností¹¹¹, neboť to není činnost soustavná, jak definoval podnikání obchodní zákoník¹¹² a nově pojem podnikatel stanoví v § 420 odst. 1 zákon č. 89/2012 Sb.,

¹⁰⁹ K tomu bod 3 zvláštní části důvodové zprávy novely č. 19/2012 Sb.

¹¹⁰ Tamtéž.

¹¹¹ BĚLOHLÁVEK, Alexandr. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář. 2.* vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 307.

¹¹² § 2 zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník.

občanský zákoník. To ale neznamená, že by na osobu rozhodce neměly být kladeny nároky jako na osoby soudců, ba právě naopak. Právě rozsáhlá novela v roce 2012 tyto nároky zpřísnila, aby bylo dodrženo právo na spravedlivý proces.

Převzetí funkce rozhodce a vzdání se funkce rozhodce a jejich mlčenlivost je s drobnou novelizací spotřebitelskou novelou stejná, a tyto jsou upraveny v § 5 a 6 RozŘ. Povinnost mlčenlivosti je spojena s neveřejným charakterem rozhodčího řízení (§ 19 odst. 3 RozŘ) jako zásada vlastní rozhodčímu řízení, a vzhledem k tomu, že rozhodčí řízení je na rozdíl od soudního neveřejné ve všech částech, je nutné vykládat povinnost mlčenlivosti rozhodce velmi široce¹¹³. Povinnost mlčenlivosti je dalším neméně podstatným požadavkem na osobu rozhodce, vyjma případů, kdy bude mlčenlivosti zproštěn v souladu s § 6 odst. 2 RozŘ, a to konsensem stran nebo z vážných důvodů rozhodnutím předsedy příslušného okresního soudu. K neveřejnosti rozhodčího řízení bylo více pojednáno v kapitole 3.4 výše.

7.3.1. Určení rozhodce

Splnění podmínek pro obecného rozhodce či rozhodce pro spotřebitelské spory není samo o sobě kamenem úrazu. Komplikace mohou nastat zcela záhy, a to při rozhodnutí stran o určení konkrétní osoby rozhodce, která sice splňuje výše uvedené požadavky, ale samotné stanovení způsobu určení může způsobit značné komplikace do budoucna.

Pokud fyzická osoba splňuje zákonné požadavky vůbec pro to, aby se stala osobou rozhodce, je dalším základním předpokladem jmenování či jiné určení, aby tato osoba mohla prakticky výkon funkce zastávat. § 7 a násl. RozŘ upravují postup a podmínky pro určení, jmenování a vyloučení rozhodců.

Ukládá se povinnost určit počet i osoby rozhodců anebo stanovit způsob, jak počet i osoby rozhodců mají být určeny (§ 7 odst. 1 RozŘ), přičemž je možné určit rozhodce dohodou nebo odkazem na pravidla pro rozhodčí řízení, pokud jsou

¹¹³ BĚLOHLÁVEK, Alexandr. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 343.

k rozhodčí smlouvě připojena (§ 19 odst. 4 RozŘ). Počet rozhodců je omezen toliko na lichost, nikoli co do skutečného počtu, a to především z praktických důvodů, kterým je usnášeníschopnost rozhodčího senátu, pokud by došlo mezi rozhodci ke sporu. Zákon standardně předpokládá dohodu stran či případně rozhodčí senát složený ze tří rozhodců, jak napovídá výklad § 7 odst. 2 RozŘ, neboť to je účelné pro rozhodovací činnost rozhodčího senátu.

Strany si mohou zvolit pro řešení svého sporu jednu konkrétní osobu. Ve smlouvách o rozhodci, tj. ve sporech *ad hoc*, není toto ustanovení nijak od věci, naopak v případě rozhodčích doložek, kdy není jasné, zda vůbec a kdy ke sporu dojde, je určení konkrétní osoby značně riskantní. Není možné předpovídat, jestli určená osoba bude v budoucnu stále ještě rozhodcem, zda např. nezemře či nepřestane funkci rozhodce vykonávat nebo ztratí způsobilost k výkonu funkce rozhodce, a proto je z praktického hlediska účelné stanovit ještě náhradní osobu či náhradní způsob určení osoby rozhodce, neboť při nemožnosti stanoveného rozhodce není možné, aby byl analogicky využit § 9 odst. 2 RozŘ¹¹⁴. Další úskalí určení jedné konkrétní osoby rozhodce může přinést § 8 RozŘ, který stanoví, kdy je rozhodce s ohledem na vztah k rozhodované věci či účastníkům podjatý.

Strany sporu se dále mohou dohodnout na třetí, nezávislé osobě, která místo nich provede určení osoby rozhodce v případě vzniku sporu, případně i ve sporech *ad hoc*. Tento způsob je jakýmsi celosvětovým standardem v rozhodčím řízení, ale je zapotřebí, aby zvolená třetí osoba byla určena buď projevem vůle stran, podpůrně zákonem či jiným předpisem¹¹⁵. Novela z roku 2012 výslovně připustila tuto možnost, když dosavadní úprava pouze stanovila, že rozhodčí smlouva má zpravidla určit počet i osoby rozhodců anebo stanovit způsob, jak počet i osoby rozhodců mají být určeny¹¹⁶.

¹¹⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 31. ledna 2008, sp. zn. 33 Odo 135/2006.

¹¹⁵ BĚLOHLÁVEK, Alexandr. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář. 2.* vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s 374.

¹¹⁶ § 7 zákona o rozhodčím řízení ve znění do 31. března 2012.

Nezávislost, nestrannost i nepodjatost jsou předpokladem i pro tuto třetí osobu, ačkoli to není výslovně stanoveno, nicméně to vyplývá z principu rovnosti stran (§ 18 RozŘ).

Dalším možným způsobem určení rozhodce je dohoda, že bude použito pravidel pro rozhodčí řízení přiložených k rozhodčí smlouvě. Tato možnost byla rovněž novelou RozŘ zpřísněna, a to v § 19 odst. 4 RozŘ, tedy že je nutné pravidla pro rozhodčí řízení přiložit k rozhodčí smlouvě s výjimkou stálých rozhodčích soudů. V zásadě budou použitelná rozhodnutí Krajského soudu v Ostravě sp. zn. 22 Cm 18/2001 ze dne 30. května 2001, příp. usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 10. října 2001, že i soukromé subjekty mohou vést seznam rozhodců a vydávat pro účastníky rozhodčího řízení pravidla, kterými se rozhodci řídí, pokud bude dodržena zákonem stanovená povinnost tato pravidla přikládat ke smlouvě¹¹⁷.

Pokud nedojde k dohodě stran, rozhodčí smlouva neodkazuje na řád některého stálého rozhodčího soudu nebo se strany nedohodly na pravidlech pro rozhodčí řízení, bude použito úpravy § 7 odst. 2 RozŘ ve smyslu § 9 RozŘ, a totiž že každá ze stran jmenuje jednoho rozhodce a tito pak zvolí rozhodčího předsedu. Zde je na uvážení pro slabší stranu sporu, zda je takový způsob pro ni opravdu vhodný, neboť z praxe je patrné, že žalovaná strana je v přístupu k procesu žaloby, ať už v řízení soudním, rozhodčím či posléze při výkonu rozhodnutí, poměrně laxní. S vynecháním ujednání o rozhodci se strany zavazují především samy sobě, že v případě vzniku sporu na výzvu druhé strany do třiceti dnů jmenují „svého“ rozhodce, a pokud tak neučiní, jmenuje jej soud, aby nedošlo díky pasivnímu chování vyzvané strany k blokování rozhodčího řízení¹¹⁸. Soud jmenuje rozhodce vždy na návrh, a proto se pasivní strana sporu vystavuje riziku, že bude jmenována osoba pro tuto stranu nevhodná.

¹¹⁷ Srov. k tomu Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 31. července 2008, sp. zn. 32 Cdo 2282/2008.

¹¹⁸ BĚLOHLÁVEK, Alexandr. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 424.

Výjimečný postup¹¹⁹ v některých rozhodčích doložkách je výběr rozhodce losem, a to buď prostřednictvím stanovené nezávislé osoby v její přítomnosti nebo za přítomnosti notáře. Tento způsob byť není nemožný, je poměrně problematický, a to z hlediska určení osoby dostatečně odborné, tím spíše, že los nemusí zaručit výběr nestranné a nezávislé osoby. Tato nepraktičnost ale naplňuje zákonné požadavky a vyplývá ze smluvní volnosti účastníků rozhodčí smlouvy, totiž že platným ujednáním o způsobu určení rozhodců, dohodnou-li se strany na počtu a okruhu rozhodců, z nichž bude konkrétní rozhodce určen losem, popř. vrhem kostky učiněným notářem či advokátem nestranným pro daný spor¹²⁰.

Ať již strany zvolí jakýkoli způsob určení osoby rozhodce, musí vždy naplňovat základní kritéria RozŘ, totiž nestrannost, nezávislost a rovnost stran.

7.3.2. Vývoj judikatury k tématu určení osoby rozhodce

Stejně jako se vyvíjel samotný zákon o rozhodčím řízení, došlo k názorovému posunu i v rozhodovací činnosti soudů. Především v posledních letech došlo v rámci rozhodovací praxe k zásadnímu zpřísnění požadavku na způsob určení osoby rozhodce, a to v případech, kdy je vydán rozhodčí nález, následuje řízení o zrušení rozhodčího nálezu soudem, potažmo zastavení nařízeného výkonu rozhodnutí zejména pro neplatnost rozhodčí smlouvy.

V roce 2001 judikoval Krajský soud v Olomouci¹²¹ možnost stran si dohodou určit okruh rozhodců, způsob jejich jmenování stranami či postup, jímž mají rozhodci vést řízení. Zároveň také stanovil, že i soukromé subjekty mohou vést seznam rozhodců a vydávat pro účastníky rozhodčího řízení pravidla, kterými se rozhodci řídí. Obdobně pak Nejvyšší soud České republiky ve svých rozhodnutích ještě v letech 2008 uzavřel,

¹¹⁹ Tamtéž, s. 371.

¹²⁰ Z rozhodčího nálezu Rozhodčího soudu při IAL SE ze dne 31. března 2010, sp. zn. 66/2010.

¹²¹ Rozsudek Krajského soudu v Olomouci ze dne 30. května 2011, č. j. 22 Cm 18/2011 – 90.

že i jiné soukromé subjekty než stálé rozhodčí soudy mohou vést seznam rozhodců a vydávat pro účastníky rozhodčího řízení pravidla, kterými se rozhodci řídí¹²².

V dnešním znění se zákon o rozhodčím řízení již jeví jako jasný, co se oblasti určení rozhodce týče. Nicméně tomu předcházel poměrně bouřlivý vývoj v judikatuře vyšších soudních instancí a zmíněné názory byly Nejvyšším soudem České republiky pozdější judikatuře překonány, byť zaměřené zejména na spotřebitelské spory. V zásadě do května roku 2009 byla jak v souladu se zákonnou úpravou, tak v souladu s judikaturou možnost určit osobu rozhodce odkazem na statuty a řády právnických osob, které nejsou stálými rozhodčími soudy.

Tzv. první vlašťovkou bylo usnesení Vrchního soudu v Praze dne 28. května 2009 sp. zn. 12 Cmo 496/2008, kterým došlo k průlomovému zásahu do konstantní judikatury týkající se platnosti rozhodčích doložek tzv. arbitrážních center, když Vrchní soud v Praze judikoval: „*Neobsahuje-li rozhodčí smlouva přímé určení rozhodce ad hoc anebo konkrétního způsobu jeho určení, ale pouze odkazuje ohledně výběru rozhodce a stanovení pravidel rozhodčího řízení na právnickou osobu, která není stálým rozhodčím soudem zřízeným na základě zákona a odkazuje na touto právnickou osobou stanovené statuty a řády ke jmenování a výběru rozhodců, jakož i způsobu vedení rozhodčího řízení a stanovení pravidel o nákladech řízení, pak je taková rozhodčí smlouva neplatná pro obcházení zákona dle § 39 občanského zákoníku*“. Do té doby rozhodčí doložka obecně považována za platnou¹²³ byla prohlášena za neplatnou.

Právě od zmíněného průlomového usnesení Vrchního soudu v Praze začalo postupně (a poměrně krkolomně) docházet ke sjednocování soudní rozhodovací praxe a tím pádem ke ztížení podmínek pro podnikatele, kteří do svých „formulářových“ smluv zapojují rozhodčí smlouvy.

¹²² Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 32 Odo 2282/2008 ze dne 31. července 2008: strany tohoto sporu si dohodly způsob určení rozhodce nikoliv ze seznamu stálého rozhodčího soudu, ale ze seznamu Asociace leasingových společností ČR

¹²³ Tamtéž.

V lednu 2010 došlo díky rozhodnutí občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu České republiky k zařazení citovaného usnesení Vrchního soudu v Praze do tzv. zelené sbírky. Usnesení sp. zn. 12 Cmo 496/2008 dostalo přednost před rozhodnutím Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 32 Odo 2282/2008 (uvedeno v pozn. pod čarou 128). Tímto počinem Nejvyššího soudu České republiky došlo k zásadnímu a průlomovému odklonu od dosavadní konstantní judikatury.

I přes sjednocující stanovisko Nejvyššího soudu České republiky k rozhodnutí zmiňovaného rozhodnutí Vrchního soudu v Praze docházelo především v nižších instancích k nejednotnosti, což dokládá např. rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 18. června 2010, sp. zn. 36 Co 94/2010, který považuje usnesení Vrchního soudu v Praze za přehnaně formalistické, a nevidí důvod, proč rozhodčí řízení zbytečně formalizovat přehnanými nároky na obsah rozhodčí doložky, co se týče určení osoby rozhodce, když z ujednání jasně vyplývá určení této osoby, které naplňuje požadavek ustanovení § 7 RozŘ.

Rovněž Městský soud v Praze ve svém rozhodnutí sp. zn. 39 Co 88/2010 uzavřel, že s ohledem na judikaturu Nejvyššího soudu České republiky je přípustné, aby i jiné subjekty (právnícké osoby) než stálé rozhodčí soudy vedly seznam rozhodců a vydávaly pro účastníky řízení rozhodčí pravidla, jimiž se rozhodci řídí.

Dále je možné pouze příkladem uvést rozhodnutí Krajského soudu v Hradci Králové sp. zn. 44 Cm 139/2009, který se ztotožňuje s konstantní judikaturou, jak je vyjádřena v předešlém odstavci. Obdobně usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 29. září 2009, sp. zn. 23 Cdo 5129/2007, kde je za platnou považována rozhodčí doložka odkazující při určení rozhodce na seznam rozhodců vedený při Asociaci leasingových společností ČR či usnesení téhož soudu ze dne 29. dubna 2010, sp. zn. 23 Cdo 2672/2008, ve kterém byl rovněž mechanismus určení rozhodce odkazem na to,

že počet i osoby rozhodce určí generální sekretář Asociace realitních kancelářů Čech, Moravy a Slezska za platný¹²⁴.

Samotný rozpor v názoru na platnost a neplatnost rozhodčí smlouvy při stanovení způsobu určení osoby rozhodce v rozhodčí doložce vládl nejen v nižších instancích, ale také na samotném Nejvyšším soudě České republiky. Odlišné stanovisko soudce Nejvyššího soudu JUDr. Ing. Jana Hušky, který byl toho názoru, že si strany mohou platně sjednat, že spory mezi nimi vzniklé bude řešit rozhodce vybraný žalující stranou ze seznamu rozhodců vedeným subjektem jiným, než je stálý rozhodčí soud, a že rozhodčí řízení může v souladu s takovou dohodou probíhat dle pravidel vydaných takovým jiným subjektem.

A v podstatě naprosto stejně se vůči usnesení Vrchního soudu v Praze ohradil rovněž soudce Nejvyššího soudu České republiky JUDr. Pavel Vrcha, když ve svém stanovisku uvedl, že nelze spatřovat nic závadného na účastníky sjednané proceduře, stejně jako na označení zdroje, z něž má být takový rozhodce žalobcem určen, ale naopak je toto pouze jeden z mnoha v úvahu přicházejících projevů využití smluvní autonomie stran v rámci zajištění řešení sporu v rozhodčím řízení.

Dále pak následovalo několik dalších rozhodnutí považujících mechanismus určení osoby rozhodce odkazem na pravidla a řády osob jiných než stálých rozhodčích soudů za platný, např. rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 28. dubna 2010, sp. zn. 23 Cdo 4895/2009, rozhodnutí ze dne 29. června 2010, sp. zn. 23 Cdo 1201/2009 nebo dne 23. února 2011, sp. zn. 23 Cdo 4112/2009 a dne 23. března 2011, sp. zn. 23 Cdo 743/2010.

Ještě ve svém rozhodnutí ze dne 11. ledna 2011, sp. zn. 5 Cmo 284/2010 Vrchní soud v Praze nesledoval svůj názor publikovaný v rozhodnutí 12 Cmo 496/2008, když za platnou považoval rozhodčí doložku koncipovanou identicky s dřívějším posuzovaným případem. Tento poměrně dlouho trvající rozpor rozhodovací praxe

¹²⁴ Dále k tomu také rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 18. června 2010, sp. zn. 36 Co 94/2010, kde jako platný postačil odkaz na seznam rozhodců vedený anonymizovanou společností H., s.r.o.; usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 29. dubna 2010, sp. zn. 23 Cdo 2672/2008.

v oblasti problematiky platnosti rozhodčích doložek byl ukončen rozhodnutím Nejvyššího soudu České republiky ze dne 11. května 2011, sp. zn. 31 Cdo 1945/2010. Závěry tohoto rozhodnutí daly vzniknout stanovisku Velkého senátu Občanskoprávního a obchodněprávního kolegia Nejvyššího soudu České republiky ze dne 12. května 2011 a následně pak spotřebitelské novele zákona o rozhodčím řízení.

7.3.3. Zákonné požadavky na osobu rozhodce

Postup určení rozhodce, jak bylo stanoveno výše, musí nezbytně splňovat kritéria nestrannosti, nezávislosti a rovnosti stran, aby se oběma stranám sporu dostalo nejen právní, ale i faktické možnosti ovlivnit složení rozhodčího soudu, který bude spor rozhodovat. Formálním prostředkem ochrany těchto požadavků je možnost vyloučení rozhodce z rozhodování sporu stanovena v § 12 odst. 2 RozŘ

Úprava pojmu nestrannosti § 8 zákona o rozhodčím řízení je totožná s úpravou § 14 občanského soudního řádu. V souvislosti s nestranností a nezávislostí rozhodce je nutné zmínit úzce související nepodjatost ve smyslu § 8 zákona o rozhodčím řízení, kterou se rozumí, že rozhodce nemá žádný vlastní zájem na průběhu a výsledku sporu, neboť v opačném případě, tj. pokud by byl se zřetelem na poměr rozhodce k věci, účastníkům či jejich zástupcům dán důvod pochybovat o nepodjatosti rozhodce, bude takový rozhodce z projednání a rozhodnutí věci vyloučen. Je stanovena povinnost rozhodce informovat strany o všech okolnostech, které by mohly vzbudit oprávněné pochybnosti o jeho nepodjatosti a pro něž by mohlo dojít k vyloučení rozhodce. Je přejata široká (a osvědčená) úprava občanského soudního řádu.

U určení konkrétní osoby právě například ve spotřebitelských sporech je více než pravděpodobné, že podnikatel bude své spory chtít řešit u jednoho a téhož rozhodce, a proto došlo k novelizaci úpravy § 8 RozŘ, což znamená další opatření na ochranu slabší strany, spotřebitele. Spotřebitelskou novelou je zaveden odstavec 3, který ukládá rozhodci povinnost informovat před zahájením projednávání věci strany sporu, pokud už ve sporu jedné ze stran rozhodoval, a to v posledních třech letech. Příčinou této úpravy je opět čistě jen praxe, kde v mnohých případech dochází k rozhodování věci jedné strany (typicky podnikatele) v rozhodčím řízení jedním (smluvním) rozhodcem, jež se pak může stát ekonomicky závislý na sporech tohoto podnikatele – žalobce. Právě

ekonomická závislost je nejčastějším druhem podjatosti. Spotřebitel má nyní možnost dozvědět se informaci o zaběhlé praxi a kvalifikovaně se rozhodnout, zda dohodne s protistranou jinou osobu rozhodce. I pokud k takové dohodě nedojde, podle § 12 odst. 2 RozŘ zůstává spotřebiteli právo podat k soudu návrh na vyloučení podjatého rozhodce, příp. je podjatost rozhodce důvodem pro zrušení vydaného rozhodčího nálezu. Otázkou je, zda jsou rozhodci, kteří v takových případech rozhodují spory ze zmíněných spotřebitelských sporů a od kterých se předpokládá znalost a orientace v právu, opravdu nezávislí a nestranní, jak předpisuje § 1 RozŘ. Nezávislostí bude totiž pro tuto chvíli myšleno tolik, že rozhodce nemá žádný vlastní zájem na předmětu sporu. Se vznikem sporu se ale váže poplatková povinnost žalobce, a logicky situace, kdy se rozhodnutím sporu zvyšuje příjem rozhodce. A praxe je právě taková, přestože novela z roku 2009 (viz výše) zavedla pro rozhodce možnost rozhodnout o nedostatku své pravomoci, rozhodci o nedostatku své pravomoci nerozhodují¹²⁵.

Podle názoru autorky se nejedná v oblasti spotřebitelských sporů o nijak marginální problém. Vzhledem k souvislostem rozhodčího řízení, předpisů na ochranu spotřebitele a judikatury Nejvyššího soudu České republiky se autorka domnívá, že vůbec možnost určení rozhodce ustanovením jedné konkrétní osoby byť jen v několika desítkách sporů po sobě jdoucích v určitém časovém úseku, není právě z hlediska ochrany spotřebitele vhodné, ačkoli toto ustanovení zcela respektuje zákonem stanovené požadavky pro určení osoby rozhodce dle § 7 zákona o rozhodčím řízení, neboť automaticky musí z povahy věci založit jistou závislost osoby rozhodce na žalobci, tj. zpravidla podnikateli.

V rámci své rozhodovací praxe se soudy nemálo vyjadřovaly k nezávislosti a nestrannosti rozhodců. Jako důvod nezávislosti a nestrannosti nepostačuje¹²⁶, je-li rozhodce zapsán v seznamu rozhodců vedeném jiným subjektem než stálým rozhodčím

¹²⁵ Autorka se ve své praxi setkala s nemálo rozhodčími řízeními, při kterých byly uplatněny námitky nedostatku pravomoci žalovanou stranou. Vždy došlo k zamítnutí námitek, přestože rozhodčí smlouvy byly dle judikatury neplatné.

¹²⁶ Z odůvodnění rozsudku Krajského soudu v Olomouci ze dne 30. května 2001, sp. zn. 22 Cm 18/2001 – 90.

soudem, pokud není dán jiný důvod, proč by ta která osoba neměla být jmenována rozhodcem. Stejně tak k oprávněnosti pochybností o nestrannosti rozhodování nestačí, bude-li rozhodce volený žalobcem a právní zástupce žalobce zapsán do stejného seznamu rozhodců. Současně z rozhodcovské praxe Rozhodčího soudu¹²⁷ Rsp 53/59 vyplývá, že pochybnosti o nezávislosti a nestrannosti rozhodce jsou dány, pokud rozhodce jmenovaný stranou mimo seznam vedený Rozhodčím soudem působí ve stejné advokátní kanceláři, v jaké působí právní zástupce strany. Nestrannost také nelze spatřovat v tom, že tentýž rozhodce v dřívější době vyjádřil svůj právní názor na obdobnou věc, byť rozhodovanou v jiném sporu, kde byli účastníky stejné osoby a rovněž byl stejný předmět sporu, jak bylo vyjádřeno v rozhodčím nálezu Rozhodčího soudu Rsp 147/01¹²⁸.

Co se týče seznamu rozhodců a ekonomické závislosti rozhodce, vyjádřil se ve svém usnesení Ústavní soud České republiky, že pokud je namítáno proti výběru rozhodců ze seznamu rozhodců vedeného z důvodu ekonomické závislosti na žalobci (resp. na sporech jím zahajovaných) a tudíž mají rozhodci rozhodovat tendenčně, pochybnosti mohou vznikat až v případě, kdy budou namítající stranou stvrzeny a dokázány konkrétní okolnosti, které by nasvědčovaly hypotéze nestrannosti.

7.3.4. Seznam rozhodců vedený ministerstvem

Část šestá RozŘ – Seznam rozhodců vedených ministerstvem nově zavedená spotřebitelskou novelou ukládá Ministerstvu spravedlnosti vést seznam rozhodců, kteří jsou na základě rozhodčí doložky oprávněni vést spotřebitelské spory a stanoví tak pro výkon funkce rozhodce v těchto sporech další nezbytný předpoklad. Zavedením seznamu rozhodců znamená posílení kontroly státu nad rozhodčím řízením, které se koná ve spotřebitelských sporech.

Zápis do seznamu je nárokový, tj. po splnění zákonem stanovených podmínek Ministerstvo spravedlnosti žadatele zapíše, nicméně zapsaná osoba může být ze

¹²⁷ Rozhodčí soud při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR.

¹²⁸ K tomu dále např. rozhodčí nález Rozhodčího soudu sp. zn. Rsp 148/01, sp. zn. Rsp 122/02.

seznamu vyškrtuta rozhodnutím ministerstva a tím vyloučena z možnosti rozhodovat tento typ sporů. I přes tento zásah veřejné moci do rozhodčího řízení, si toto zachovává svoji soukromoprávní povahu a činnost rozhodce není výkonem státní moci.

Zápis do seznamu rozhodců má konstitutivní význam, teprve tímto zápisem je splněna podmínka pro výkon funkce rozhodce pro spotřebitelské spory. Zápis musí být učiněn nejpozději před tím, než rozhodce přijme svou funkci ve smyslu § 5 odst. 2 zákona o rozhodčím řízení¹²⁹. Ministerstvo má povinnost konat bez zbytečného odkladu a nejpozději do třiceti dnů od provedení zápisu vydává osvědčení o provedení zápisu, jakož i analogicky vzato vydává osvědčení o nesplnění zákonem stanovených podmínek pro zápis do seznamu rozhodců.

7.3.5. Vyškrtnutí ze seznamu rozhodců

Zákon stanoví povinnost ministerstva rozhodce vyškrtnout, pokud rozhodce (i) zemře nebo je prohlášen za mrtvého, (ii) pozbude bezúhonnosti ve smyslu § 4 odst. 1 a 2 RozŘ, (iii) je zbaven nebo omezen ve svéprávnosti k právním jednáním, (iv) nemůže být rozhodcem podle jiných právních předpisů, anebo (v) pokud rozhodce podal ministerstvu písemnou žádost o vyškrtnutí ze seznamu, přičemž bude vyškrtnut k poslednímu dni kalendářního měsíce následujícího po měsíci, ve kterém byla žádost rozhodce ministerstvu doručena. Povinnost ministerstva dle § 35c odst. 1 zákona o rozhodčím řízení je taková povinnost povinností *ex officio*.

Možnost ministerstva rozhodce ze seznamu vyškrtnout je dána při závažném nebo opakovaném porušení povinnosti stanovené zákonem o rozhodčím řízení. Zákon nepřináší legální definici těchto pojmů. Rozhodce může být ze seznamu vyškrtnut, pokud své povinnosti poruší závažným způsobem, anebo opakovaně způsobem méně závažným. Komentář RozŘ uvádí¹³⁰, že v případech posuzování porušení povinností ministerstvo musí postupovat s náležitou odborností a neodhlížet od rámce znění

¹²⁹ BĚLOHLÁVEK, Alexandr. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář. 2.* vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1228.

¹³⁰ BĚLOHLÁVEK, Alexandr. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář. 2.* vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1232 a násl.

rozhodčího zákona a dále vymezuje tři okruhy povinností, které mohou v takových případech být posuzovány, a to (i) povinnosti vyplývající ze zákonných důvodů pro zrušení rozhodčího nálezu soudem, (ii) povinnost vztahující se k právním předpisům stanoveným na ochranu spotřebitele, a (iii) ostatní povinnosti rozhodce obecné nebo procesní povahy vyplývající ze zákona nebo vztahující se ke každé osobě ve funkci rozhodce.

Povinnosti rozhodce, které souvisí s požadavky na ochranu spotřebitele, lze spatřovat zejména v povinnosti rozhodce obligatorně uvést odůvodnění rozhodčího nálezu a poučení o právu podat návrh na jeho zrušení soudu (§ 25 odst. 2 RozŘ), vedení rozhodčího řízení ve sporech ze spotřebitelských smluv podle právních předpisů stanovených na ochranu spotřebitele (§ 25 odst. 3 RozŘ), dále základní požadavky na rozhodčí smlouvu pro řešení spotřebitelského sporu dle § 3 odst. 3 až 6. Za důvod pro vyškrtnutí nelze považovat porušení povinnosti rozhodce nestranně a nezávisle rozhodovat, neboť posouzení těchto povinností nenáleží ministerstvu, naopak ministerstvo může zohledňovat dodržení povinností ve smyslu § 29 zákona o rozhodčím řízení – povinnost uschovat rozhodčí nález opatřený doložkou právní moci, jakož i listiny prokazující průběh rozhodčího řízení, a povinnost rozhodce předat rozhodčí nález do úschovy okresního soudu a části spisu dle první části věty. Osobnostní předpoklady jako morálnost, čestnost, svědomitost, odbornost a další budou rovněž posuzovány toliko stranami při výběru rozhodce, nikoli ministerstvem ve smyslu § 35c odst. 2. Zároveň povinností rozhodce, která může být v souvislosti s vyškrtnutím ze seznamu posuzována, je povinnost dle § 35d, tzv. informační povinnost rozhodce vůči ministerstvu, která stanoví rozhodci povinnosti oznámit ministerstvu bez zbytečného odkladu, nejpozději však do osmi dnů, veškeré změny údajů, které se uvádí do seznamu¹³¹ a veškeré změny skutečností, na jejichž základě byl zapsán do seznamu.

Dočasně může ministerstvo ze seznamu rozhodců vyškrtnout rozhodce, (i) proti kterému bylo zahájeno trestní stíhání [...], nebo (ii) bylo-li zahájeno řízení o nesvéprávnosti rozhodce k právním jednáním [...].

¹³¹ § 35a odst. 2 zákona o rozhodčím řízení – jméno a příjmení, kontaktní adresu uvedenou rozhodcem, číslo osvědčení, den zápisu do seznamu a den a důvod vyškrtnutí ze seznamu.

8. Úloha soudu v rozhodčím řízení s ohledem na některé aspekty spotřebitelských sporů

Zákon o rozhodčím řízení upravuje v několika ustanoveních případy, kdy do procesu rozhodčího řízení zasáhne soud. Zpravidla se jedná o zásah na návrh jedné ze stran. Z vážných důvodů rozhoduje předseda okresního soudu o zproštění mlčenlivosti rozhodce (§ 6 odst. 2 RozŘ), v případech, kdy strana do třiceti dnů od výzvy druhé strany nejmenuje rozhodce nebo nemohou-li se rozhodci ve lhůtě třiceti dnů shodnout na předsedajícím rozhodci, jmenuje předsedajícího rozhodce soud, pokud se strany nedohodnou jinak. V případě, že se jmenovaný rozhodce vzdá funkce nebo činnost rozhodce nemůže vykonávat, na návrh kterékoli strany jmenuje nového rozhodce soud (§ 9 RozŘ), dále může na návrh kterékoli ze stran rozhodnout o vyloučení rozhodce z projednání a rozhodnutí věci pro jeho podjatost (§ 12 RozŘ), a konečně vzhledem k tomu, že rozhodce nemá donucovací pravomoc, soud na dožádání vyhoví a provede procesní úkony, které rozhodce nemůže provést sám (§ 20 RozŘ).

Zmíněné zásahy soudu se týkají toliko průběhu rozhodčího řízení a mají zajistit jeho hladký průběh. Možnosti soudu zrušit vydaný rozhodčí nález a zasáhnout tak do rozhodčího řízení v konečném důsledku jsou zakotveny v části čtvrté – zrušení rozhodčího nálezu soudem a zastavení nařízeného výkonu rozhodnutí v §§ 31 – 35 zákona o rozhodčím řízení.

8.1. Zrušení rozhodčího nálezu

Účelem institutu zrušení rozhodčího nálezu je umožnit soudní přezkum toho, zda byly splněny podmínky pro vynětí práva domáhat se svých práv u nestranného a nezávislého soudu v jiném řízení, jakož i tento institut představuje naplnění práva na soudní ochranu, která je v důsledku autonomie stran omezena toliko na to, zda byly splněny podmínky pro zbavení pravomoci soudů v meritorním řízení.

Důvody pro zrušení rozhodčího nálezu na návrh jedné ze stran taxativně stanoví § 31 zákona o rozhodčím řízení. Jedná se o situaci, kdy (i) byl vydán ve věci, o níž nelze uzavřít platnou rozhodčí smlouvu, (ii) rozhodčí smlouva je z jiných důvodů neplatná, nebo byla zrušena, anebo se na dohodnutou věc nevztahuje, (iii) ve věci se zúčastnil rozhodce, který nebyl ani podle rozhodčí smlouvy, ani jinak povolán k

rozhodování, nebo neměl způsobilost být rozhodcem, (iv) rozhodčí nález nebyl usnesen většinou rozhodců, (v) straně nebyla poskytnuta možnost věc před rozhodci projednat, (vi) rozhodčí nález odsuzuje stranu k plnění, které nebylo oprávněným žádáno, nebo k plnění podle tuzemského práva nemožnému či nedovolenému, (vii) rozhodce nebo stálý rozhodčí soud rozhodoval spor ze spotřebitelské smlouvy v rozporu s právními předpisy stanovenými na ochranu spotřebitele nebo ve zjevném rozporu s dobrými mravy nebo veřejným pořádkem, (viii) rozhodčí smlouva týkající se sporů ze spotřebitelských smluv neobsahuje informace požadované v § 3 odst. 5 zákona o rozhodčím řízení, popřípadě tyto informace jsou záměrně nebo v nezanedbatelném rozsahu neúplné, nepřesné nebo nepravdivé, nebo (ix) se zjistí, že jsou dány důvody, pro které lze v občanském soudním řízení žádat o obnovu řízení.

Tento výčet nelze dohodou stran rozšiřovat ani omezovat, neboť účelem institutu zrušení rozhodčího nálezu je toliko přezkum plnění podmínek pro projednání a rozhodnutí věci před rozhodcem, institut zrušení rozhodčího nálezu není opravným, ať už řádným či mimořádným, prostředkem, jímž by bylo možné přezkoumat rozhodčí nález po stránce věcné a procesní. Přezkum věcné a procesní stránky je možný pouze podle § 27 zákona o rozhodčím řízení jiným rozhodcem, a to pouze na základě dohody stran¹³².

Ustanovení § 31 zákona o rozhodčím řízení směřuje především k ochraně dodržování základních procesních práv a povinností účastníků rozhodčího řízení, a to s ohledem na zásadu rovnosti vyjádřenou v § 18 zákona o rozhodčím řízení. Soud není při rozhodování o zrušení rozhodčího nálezu oprávněn hodnotit a brát v potaz správnost hodnocení provedených důkazů, správnost skutkových zjištění a právní posouzení věci. Soud pouze zkoumá, zda byla té které straně poskytnuta možnost k uplatnění jejích procesních práv a zda se strana nedostala vůči protistraně do nevýhodného, tj. nerovného postavení. Jako nedostatek možnosti uplatnit svá procesní práva bude

¹³² Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 17. prosince 2008, sp. zn. 32 Cdo 1452/2007.

posuzována situace, kdy rozhodce (rozhodčí soud) odmítne z důvodu nedostatku kapacity prověřovat tvrzení účastníka řízení¹³³.

Návrh na zrušení musí být podán do tří měsíců od doručení rozhodčího nálezu. Zahájení řízení o zrušení rozhodčího nálezu nemá (s výjimkou druhé věty § 32 odst. 2 RozŘ) odkladný účinek na vykonatelnost rozhodčího nálezu. V případě, že návrh na zrušení rozhodčího nálezu podá spotřebitel, soud přezkoumá i bez žádosti, zda nejsou dány důvody pro odložení vykonatelnosti rozhodčího nálezu, čímž se toto ustanovení řadí k dalším procesním pravidlům na ochranu spotřebitele. Soud rozhodne do sedmi dnů ode dne podání návrhu a po tuto dobu není možné rozhodčí nález vykonat.

Pokud bude rozhodnuto o zrušení rozhodčího nálezu (nejen¹³⁴) ve spotřebitelských věcech, na návrh některé ze stran rozhodne po právní moci rozsudku soud v jednání ve věci samé, neboť takovou věc již nelze projednat v rozhodčím řízení.

8.2. Objektivní arbitrabilita

Soud zruší na návrh jedné stran rozhodčí nález, který byl vydán v rozporu s ustanovením § 1 a § 2 odst. 1 a 2 zákona o rozhodčím řízení, které stanoví základní požadavky na předmět sporu, který může být rozhodnut v rámci rozhodčího řízení, tj. kdy spor nebyl objektivně arbitrabilní.

8.3. Neplatnost či neexistence rozhodčí smlouvy a účast nezpůsobilého rozhodce

Neplatnost či neexistence rozhodčí smlouvy je posuzována především v souladu s § 2 odst. 3 až 5 a § 3 zákona o rozhodčím řízení. Na rozdíl od povinnosti soudu rozhodnout o zrušení rozhodčího nálezu z úřední povinnosti v případech dle předchozí kapitoly, v případě dle § 31 písm. b) zákona o rozhodčím řízení soud musí zkoumat, zda byl navrhovatelem (resp. žalovaným) uplatněn důvod neplatnosti rozhodčí smlouvy ještě před tím, než začal navrhovatel – žalovaný ve věci jednat. Obdobně v případech podle § 31 písm. c) RozŘ bude v souladu s § 33 RozŘ návrh na zrušení rozhodčího

¹³³ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 28. května 2009, sp. zn. 23 Cdo 2570/2007

¹³⁴ Z důvodů uvedených v § 31 písm. a), b), g) a h)

nálezu zamítnut, pokud nebude doloženo, že byla podána námitka před prvním úkonem toho, kdo návrh na zrušení rozhodčího nálezu podává. V posledním zmíněném případě se jedná o situace, kdy rozhodčím nálezem rozhodl rozhodce, který nebyl pověřen rozhodováním ve věci.

Výjimka písm. b) a c) se vztahuje na spotřebitelské spory. Spotřebitel je oprávněn namítnout neplatnost rozhodčí smlouvy a neoprávněnost rozhodce, který věc projednává, po celou dobu trvání rozhodčího řízení. Může totiž dojít k tomu, že fakt, že se jedná o spor spotřebitelský, může vyplynout až ze skutkových okolností během rozhodčího řízení.

8.4. Většina rozhodů, projednání a nemožnost plnění

Dalšími důvody pro zrušení rozhodčího nálezu jsou písm. d), e) a f) § 31 zákona o rozhodčím řízení. V případě, že se věc nerozhoduje pouze jedním rozhodcem, který musí rozhodčí nález podepsat, ale senátem složeným z několika rozhodců, musí být rozhodnuto většinou těchto rozhodců, a to v souladu s § 25 odst. 1 RozŘ, jinak je dán důvod pro zrušení rozhodčího nálezu podle písm. d).

Důvod, že straně nebyla poskytnuta možnost věc před rozhodci projednat, musí znamenat zcela zásadní porušení procesních principů, když především platí, že rozhodčí řízení je méně formální než řízení před soudem a rozhodci jsou povinni postupovat bez zbytečných formalit. Není přípustné, aby důvod dle písm. e) byl nástrojem, který má z institutu zrušení rozhodčího nálezu udělat opravný prostředek¹³⁵. Důkazní břemeno v takovém případě leží na navrhovateli. Aby byl důvod pro zrušení rozhodčího nálezu pro nemožnost projednat věc důvodný, mohlo by jít například o situaci, kdy žaloba nebyla zaslána protistraně, byly poskytnuty procesní lhůty vzhledem ke zvyklostem a okolnostem nedostatečné nebo z důvodu politických (neposkytnutí víza pro vstup do země) či za situace, kdy za navrhovatele vystupovala osoba, jenž k tomu nebyla zmocněna, a další okolnosti.

¹³⁵ BĚLOHLÁVEK, Alexandr. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1095.

Odsuzuje-li výrok rozhodčího nálezu k plnění, které nebylo žádáno, k plnění nemožnému či nedovolenému, není pochybností o tom, že takový rozhodčí nález musí být zrušen. Nedovoleným plněním se ale nerozumí, bude-li požadováno plnění ve lhůtě kratší, než je obvyklé.

8.5. Rozhodčí nález vydaný na základě spotřebitelských smluv

V § 32 písm. g) a h) zákona o rozhodčím řízení je zavedena možnost napadnout rozhodčí nález vydaný ve spotřebitelském sporu, a to z věcných důvodů. Vedle námitky nedostatku pravomoci se zde jedná o další procesní prostředek ochrany spotřebitele. Soud bude zkoumat, zda nebylo v rámci rozhodčího řízení rozhodnuto v rozporu s právními předpisy na ochranu spotřebitele nebo v rozporu s dobrými mravy a veřejným pořádkem. Tato úprava vyplývá z požadavku Směrnice Evropské unie o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách, kde je stanoveno, že spotřebitele nelze zbavit práva na žalobu¹³⁶.

Z důvodu neúplného obsahu rozhodčí smlouvy je rovněž možné podat návrh na zrušení rozhodčího nálezu. Zdůrazňuje se tak požadavek úplné informovanosti spotřebitele dle § 3 odst. 5 RozŘ a možnost zrušit rozhodčí nález z tohoto důvodu je tak sankcí pro podnikatele, který poskytne tyto údaje neúplně či zkresleně a nelze spravedlivě po spotřebiteli požadovat, aby byl vázán takovým rozhodčím nálezem, neboť nemohl z důvodu takového neposkytnutí informací kvalifikovaně rozhodnout o důsledcích, které pro něj mohou plynout.

9. Závěr – vhodnost rozhodčího řízení pro spotřebitelské spory

Jedním z argumentů pro využití rozhodčího řízení je poměrně snadný, levný a jednoduchý způsob, jak se dostat k exekučnímu titulu, a tedy k penězům oprávněné strany. V souladu s judikaturou zmiňovanou v kapitole 8 této práce a jakousi neochotou podnikatelů měnit své návyky ohledně uzavírání rozhodčích smluv pak dochází pro

¹³⁶ Demonstrativně příloha č. 1 této směrnice uvádí, že takovým zbavením je například nutit spotřebitele předkládat spory výlučně rozhodčímu soudu, na který se nevztahují ustanovení právních předpisů.

podnikatele k neblahé situaci, a totiž k zastavení exekuce z důvodu neexistence rozhodčí smlouvy.

Nejvyšší soud České republiky je toho názoru¹³⁷, že nařízený výkon rozhodnutí je soud povinen zastavit zahájené exekuční řízení vždy na návrh nebo i bez návrhu, existuje-li taková relevantní okolnost, vzhledem ke které by provedení výkonu bylo nepřípustné. Zjistí-li soud nedostatek pravomoci orgánu, který exekuční titul (rozuměj v tomto případě rozhodčí nález) vydal, tedy že nebyla platně uzavřena rozhodčí smlouva, lze nařízený výkon rozhodnutí zastavit.

Analogicky je možné dovodit, že bude-li rozhodčí smlouva neplatná dle § 39 občanského zákoníku (v tomto smyslu zákona č. 40/1964 Sb.) a v souladu s nyní již ustálenou judikaturou, bude mít soud povinnost rovněž i bez návrhu zastavovat nařízený výkon exekuce. Tím žalobce/oprávněný riskuje promlčení svého nároku. Zahájení rozhodčího řízení má sice za následek stavění promlčecí lhůty, ale pouze za předpokladu, že řízení bude zahájeno na základě platné rozhodčí smlouvy¹³⁸. Pokud byl nárok uplatněn v promlčecí době a strana žalující podá znovu u soudu nebo jiného příslušného orgánu žalobu do třiceti dnů ode dne, kdy jí bylo doručeno rozhodnutí o nedostatku pravomoci (dle § 15 RozŘ nebo také při zrušení rozhodčího nálezu podle § 31 RozŘ), zůstávají účinky podané žaloby zachovány¹³⁹.

Prozatím lze bohužel pro podnikatele/bohudík pro spotřebitele uzavřít, že ani s ohledem na rozhodovací praxi soudů, se podnikatelé příliš nepoučili, když stále ve většině svých rozhodčích doložek neplatně, vzhledem k ustálenému názoru, ujednávají způsob určení rozhodce¹⁴⁰. I přes novelu RozŘ, která značně posiluje postavení spotřebitelů, je třeba znovu apelovat právě na spotřebitele, aby byli obezřetní a v tomto

¹³⁷ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 30. června 2011, sp. zn. 20 Cdo 1828/2011.

¹³⁸ § 403 obchodního zákoníku, ve smyslu § 263 obchodního zákoníku se jedná o kogentní ustanovení.

¹³⁹ BĚLOHLÁVEK, Alexandr. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář. 2.* vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 511 a násl.

¹⁴⁰ K tomu např. Příloha č. 5; Obchodní podmínky nejmenované společnosti, která poskytuje spotřebitelské úvěry z kreditních karet.

případě, kdy jim to nedbalost samotných podnikatelů umožňuje, se obrátili na soud, případně podali v již započatém exekučním řízení námitky a bránili tak své zájmy.

Otázka vhodnosti řešit spotřebitelské spory v rámci rozhodčího řízení podle zákona o rozhodčím řízení je nasnadě. Autorka se domnívá, že i přes snahu zákonodárce, který do platné právní úpravy zavedl nemálo prostředků směřujících k ochraně spotřebitele, je stále výhodnější řešit majetkový spor z pozice podnikatele, než z pozice spotřebitele.

Směrování vhodnosti úpravy řešení spotřebitelských sporů v zákoně o rozhodčím řízení především, co se týče názoru soudů, bude v budoucích letech dle názoru autorky zásadní. Až doběhnou spory vzniklé za účinnosti zákona č. 40/1964 Sb., které dožívají v jakési bublině starého práva¹⁴¹, bude se na právní jednání hledět spíše jako na platné než neplatné a pokud se důvod neplatnosti bude týkat jen části právního jednání, kterou bude možné od zbytku oddělit, bude neplatná jen tato část. Lze dospět k možnosti, že v argumentaci již neobstojí neplatnost pro obcházení zákona, nýbrž dojde k odstranění např. ustanovení o určení způsobilosti osoby rozhodce a nastane postup dle § 7 odst. 1 zákona o rozhodčím řízení, příp. § 9 a jmenování rozhodce soudem.

Stále ovšem zbývá možnost spotřebitelské spory a z pravomoci rozhodců ve smyslu zákona o rozhodčím řízení vyjmout a nechat vzniknout nové úpravě, která by se mohla blížit úpravě zákona o finančním arbitrovi nebo ombudsmanovi ve smyslu švédské úpravy.

¹⁴¹Srov. k tomu ELIÁŠ, K a kol. *Občanské právo pro každého. Pohledem (nejen) tvůrců nového občanského zákoníku*. Praha: Wolters Kluwer ČR, s. 35 a násl.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ:

Seznam použitých právních zdrojů

BĚLOHLÁVEK, ALEXANDR J. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů: komentář*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012, c, 1672 s. ISBN 978-80-7179-342-7.

LISSE, LUDĚK. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů s komentářem*. Praha: Linde, 2012, 919 s. ISBN 978-80-7201-874-1

Přehled judikatury ve věcech rozhodčího řízení. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011, 429 s. ISBN 978-80-7357-645-5.

Sněmovní tisk 354, vládní návrh zákona o mezinárodním právu soukromém

Sněmovní tisk 371/0, novela zákona o rozhodčím řízení

Sněmovní tisk 930, novela zákona v souvislosti s přijetím rekodifikace soukromého práva

Sněmovní tisk 1136, zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů

Ústavní zákon č. 1/1993. Sb., Ústava České republiky

Usnesení předsednictva ČNR č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod

Zákon č. 216/1994 Sb., zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů

Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

Zákon č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi

Zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích

Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích

Zákon č. 284/2009 Sb., o platebním styku

Seznam použité odborné literatury

BĚLOHLÁVEK, ALEXANDER J. *Ochrana spotřebitelů v rozhodčím řízení*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2012, 595 s. ISBN 978-80-7179-297-0

BEZOUŠKA, PETR, PIECHOWICZOVÁ, LUCIE. *Nový občanský zákoník: nejdůležitější změny*. 1. vyd. Olomouc: ANAG, 2013, 375 s. ISBN 978-80-7263-819-2.

ELIÁŠ, KAREL a kol. *Občanské právo pro každého. Pohledem (nejen) tvůrců nového občanského zákoníku*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. 316 s. ISBN 978-80-7478-013-4.

KLEIN, BOHUSLAV, DOLEČEK, MARTIN. *Rozhodčí řízení*. Praha: ASPI, a.s., 2007

KYSELOVSKÁ, TEREZA. *Institut zrušení rozhodčího nálezu z pohledu ochrany spotřebitele a judikatury Soudního dvora Evropské unie*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2013, 136 s. ISBN 9788021064188

NAUČOVÁ, TEREZA. *Pojetí rozhodčí smlouvy ze srovnávacího hlediska*. Praha: Univerzita Karlova, 2012

ROZEHNALOVÁ, NADĚŽDA. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 2. vyd. Praha: ASPI, Wolters Kluwer, 2008

Seznam použité judikatury

Usnesení Ústavního soudu ČR sp. zn. IV. ÚS 224/07 ze dne 6. února 2007

Usnesení Ústavního soudu ČR IV. ÚS 2157/08 ze dne 24. září 2008

Nález Ústavního soudu ČR sp. zn. II. 2164/10 ze dne 1. listopadu 2011

Usnesení Ústavního soudu ČR sp. zn. I. ÚS 1930/11 ze dne 10. ledna 2012

Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 20 Cdo 1592/2005

Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 20 Cdo 177/2007 ze dne 18. května 2008

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 33 Odo 135/2006 ze dne 31. ledna 2008

Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 32 Cdo 2697/2007 ze dne 21. února 2008

Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 32 Cdo 2282/2008 ze dne 31. července 2008

Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 32 Cdo 1452/2007 ze dne 17. prosince 2008

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. května 2009, sp. zn. 23 Cdo 2570/2007

Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 23 Cdo 5129/2007 ze dne 29. září 2009

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 23 Cdo 4895/2009 ze dne 28. dubna 2010

Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 23 Cdo 2672/2008 ze dne 29. dubna 2010

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 23 Cdo 1201/2009 ze dne 29. června 2010

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 23 Cdo 4112/2009 ze dne 23. února 2011

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 23. Cdo 4743/2010 ze dne 23. března 2011

Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 31 Cdo 1945/2010 ze dne 11. května 2011

Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 20 Cdo 1828/2011 ze dne 30. června 2011

Usnesení Vrchního soudu v Praze sp. zn. 12 Cmo 496/2008 ze dne 28. května 2008

Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze sp. 5 Cmo 284/2010 ze dne 11. ledna 2011

Městský soud v Praze ve svém rozhodnutí sp. zn. 39 Co 88/2010 ze dne 10. 8. 2010

Rozhodnutí Krajského soudu v Ostravě sp. zn. 22 Cm 18/2001 ze dne 30. května 2001

Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové sp. zn. 44 Cm 139/2009

Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem, sp. zn. 36 Co 94/2010 ze dne 18. 6. 2010

Rozsudek Krajského soudu v Olomouci č. j. 22 Cm 18/2011 – 90 ze dne 30. května 2011

Rozhodčí nález Rozhodčího soudu při IAL SE ze dne 10. ledna 2010, sp. zn. 8/2010 a publikováno v časopise Právo – časopis pro právní teorii a praxi č. 3/10

Rozhodčí nález Rozhodčího soudu při IAL SE ze dne 26. října 2009, sp. zn. 224/2009 a publikováno v časopise Právo – časopis pro právní teorii a praxi č. 3/10

Rozhodčí nález Rozhodčího soudu při IAL SE ze dne 31. března 2010, sp. zn. 66/2010

Rozhodčí nález Rozhodčího soudu sp. zn. Rsp 148/01, sp. zn. Rsp 122/02

Rozhodčí nález Rozhodčího soudu sp. zn. Rsp 405/09

Seznam použitých internetových zdrojů

NALUS: Vyhledávání rozhodnutí Ústavního soudu České republiky. © 2006 AutoCont CZ, a.s. Dostupné na: <http://nalus.usoud.cz/Search/Search.aspx>

Nejvyšší soud. © 2010 Nejvyšší soud. Dostupné na: www.nsoud.cz

Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna, Sněmovní 4, 118 26, Praha 1 – Malá Strana. Dostupné na: www.psp.cz

Spotřebitelský rozhodce. Ceník. Dostupné na: <http://www.spotrebitelskyrozhodce.cz/cenik/>

Rozhodčí soud. Rozhodčí soud 2014 | Dlouhá 13, 110 00 Praha 1. Dostupné na: <http://www.soud.cz/sazebniky#tuzemske-spory>

Rozhodčí soud při IAL SE. © 2014 Rozhodčí soud při IAL SE. Dostupné na: <http://www.rozhodcisoud.net/>

Rozhodčí doložka do uzavíraných smluv nebo faktur. ARBITER s.r.o. © 2013. Dostupné na: <http://www.arbiter-rozhodce.cz/rozhodci-dolozka/>

Poplatkový řád. Českomoravská rozhodčí. Českomoravská rozhodčí s.r.o., Cihelní 128/27, 702 00 Ostrava. Copyright © 2010 Českomoravská rozhodčí. Dostupné na: <http://www.ceskomoravskarozhodci.cz/predpisy/poplatkovy-rad/>

Zákony pro lidi – Sbírka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění. © AION CS 2010-2014. Dostupné na: <http://www.zakonyprolidi.cz/>

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 – Ceníky vybraných rozhodců

Příloha č. 2 - Část obchodních podmínek Smlouvy o poskytnutí kreditní karty a revolvingového úvěru společnosti finanční instituce zabývající se spotřebitelskými úvěry

Příloha č. 3a, č. 3b – Údaje Českého statistického úřadu k délce řízení a nápadu věci u obecných soudů za období 2005-2011

Příloha č. 4 – Příklad rozhodčí doložky s fikcí doručení

Příloha č. 1 - Ceníky vybraných rozhodců:

Zdroj: **Spotřebitelský rozhodce. Ceník.** Dostupné na:

<http://www.spotrebitelskyrozhodce.cz/cenik/>

JUDR. JAROSLAV JENERÁL
ROZHODCE & PRÁVNÍK

→ HOME → VÝHODY ROZHODČÍHO ŘÍZENÍ → O ROZHODČÍM ŘÍZENÍ → SPOTŘEBITELSKÉ SPORY → SMLOUVY A DOLOŽKY → **CENÍK** → KONTAKTY

→ O MNĚ

- zapsaný na seznamu rozhodců, kteří mohou být určeni rozhodčí doložkou pro rozhodování sporů ze spotřebitelských smluv vedeným Ministerstvem spravedlnosti ČR
- pod pořadovým číslem 27 – tzv. spotřebitelský rozhodce.
- absolvent Právnické fakulty Karlovy univerzity – diplomová práce „Rozhodčí řízení v České republice“
- v rigorózním řízení úspěšně obhájena rigorózní práce „Rozhodčí řízení v ČR s důrazem na problematiku tzv. arbitrážních center“
- od roku 2006 v právní praxi (advokacie)

CENÍK

Základní poplatek za rozhodčí řízení (arbitráž) činí **2% z hodnoty sporu**, minimálně však 5.000 Kč. Pokud hodnota sporu přesahuje 5.000.000,- Kč, činí poplatek 100.000,- Kč a 1 % z částky hodnoty sporu přesahující částku 5.000.000,- Kč. Maximální výše poplatku činí 1.000.000,- Kč.

Náklady rozhodčího řízení jdou finálně k tíži toho účastníka, kterému je tato povinnost uložena konečným rozhodnutím rozhodce, a to podle zásady úspěchu ve věci.

Náklady rozhodčího řízení dále tvoří případné vícenáklady jako:

- poplatek za provedení jednoho ústního jednání¹, který činí 2.000,- Kč. Poplatek za provedení jednoho ústního jednání, hradí strana, na jejíž návrh se ústní jednání koná,
- poplatek za provedení důkazu spočívajícího v místním šetření, který činí 2.000,- Kč,
- poplatek za dožádání soudu k provedení některého důkazu činí poplatek v souladu s Položkou 26 přílohy zákona o soudních poplatcích 2.000,- Kč,
- případné náklady důkazů hradí strana, která jejich provedení žádá, jejich náhrada bude stanovena dle úspěchu ve věci, s výjimkou nákladů zaviněných.

Poplatek za urychlené řízení (= vydání konečného rozhodnutí do 3 měsíců od zaplacení poplatku za urychlené řízení) činí 50% základního poplatku. Poplatek za urychlené řízení, které se koná na základě žádosti kterékoli ze stran, **hradí a nese strana, na jejíž návrh se urychlené řízení koná.**

Zdroj: **Rozhodčí soud. Rozhodčí soud 2014 | Dlouhá 13, 110 00 Praha 1.** Dostupné na: <http://www.soud.cz/sazebniky#tuzemske-sporu>

Sazebník nákladů rozhodčího řízení pro tuzemské spory		
Hodnota předmětu sporu	Poplatek	Paušál na správní náklady
do 50 000 000 Kč	4 % z hodnoty předmětu sporu, nejméně však 10 000 Kč	0 Kč
do 250 000 000 Kč	2 000 000 Kč a 1 % z hodnoty předmětu sporu převyšující 50 000 000 Kč	0 Kč
do 1 000 000 000 Kč	4 000 000 Kč a 0,5 % z hodnoty předmětu sporu převyšující 250 000 000 Kč	0 Kč
nad 1 000 000 000 Kč	7 750 000 Kč a 0,25 % z hodnoty předmětu sporu převyšující 1 000 000 000 Kč	0 Kč

Z poplatkového řádu Rozhodčího soudu

§ 2

Výše a placení poplatků

(1) *Za projednávání sporu Rozhodčím soudem se vybírá poplatek podle hodnoty předmětu sporu, který je povinen zaplatit žalobce při podání žaloby a žalovaný při podání žaloby navzájem (protižaloby), popřípadě při uplatnění protinároku námitkou započtení dle § 28 odst. 3 Řádu. Dokud není poplatek zaplacen, žaloba, popř. protižaloba nebo námitka započtení se neprojednává. Není-li poplatek zaplacen ani v dodatečně lhůtě ve správné výši dle hodnoty předmětu sporu (§ 18 Řádu), řízení se zastaví.*

(2) *Poplatek podle hodnoty předmětu sporu je povinen zaplatit i vedlejší účastník, jehož účast byla připuštěna dle § 13 odst. 1 Řádu. Dokud vedlejší účastník poplatek nezplatí, není k projednávání věci připuštěn.*

(3) *Výše poplatku se stanoví v závislosti na hodnotě sporu v Kč podle Sazebníku uvedeného v příloze těchto Pravidel. Výše poplatku vedlejšího účastníka činí jednu třetinu poplatku účastníka dle tohoto Sazebníku, nejméně však minimální poplatek dle Sazebníku.*

(4) *Koná-li se ústní jednání a vynáší-li se rozhodnutí v jiném jazyku než v češtině (slovenštině) dle § 7 Řádu, zvyšuje se poplatek o 50%. Dokud není zvýšený poplatek uhrazen, věc se v jiném jazyce než češtině (popř. slovenštině) neprojednává.*

(5) *Poplatek se pokládá za zaplacený v okamžiku, kdy došel Rozhodčímu soudu nebo na jeho bankovní účet.*

Rozhodčí soud při IAL SE. © 2014 Rozhodčí soud při IAL SE. Dostupné na: <http://www.rozhodcisoud.net/>

Cena pro rozhodčí řízení je stanovena na 4 % z celkové hodnoty sporu, nejméně pak 7.000,- Kč.

Z řádu Rozhodčího soudu při IAL SE

§ 27 Poplatek za úkony rozhodčího řízení

(1) *Poplatkem za úkon rozhodčího řízení je zpoplatněna žádost o výklad rozhodčího nálezu podle ustanovení § 19 odst. 2 tohoto Řádu a žádost o odročení nařízeného ústního jednání. Tyto poplatky nejsou nákladem řízení a nese je výlučně účastník, který žádost podal.*

(2) *Poplatkem za úkony rozhodčího řízení jsou dále poplatky za návrh na nařízení předběžného opatření, jeho zrušení nebo návrh na přezkoumání usnesení o nařízení předběžného opatření, pokud je rozhodným právem pro konkrétní rozhodčí řízení slovenský právní řád.*

(3) *Poplatkem za úkony rozhodčího řízení jsou také poplatky za vyhotovení dalšího stejnopisu rozhodčího nálezu, za vyhotovení dalšího stejnopisu jiného rozhodnutí vydaného v rozhodčím řízení, za vyhotovení dalšího zápisu o písemném nebo ústním jednání a za vyhotovení kopie jakékoliv další listiny.*

(4) *Pokud o tom rozhodne rozhodce, předseda rozhodčího senátu nebo předseda Rozhodčího soudu, je zpoplatněn i jakýkoliv jiný úkon rozhodčího řízení. Bude-li rozhodnuto o zpoplatnění úkonu rozhodčího řízení podle tohoto ustanovení, rozhodne rozhodce, předseda rozhodčího senátu nebo předseda Rozhodčího soudu o výši poplatku, přičemž zohlední povahu věci, postavení účastníků a část Sazebníku, kde jsou upraveny výše poplatků za úkony rozhodčího řízení.*

Příloha č. 2

Část obchodních podmínek Smlouvy o poskytnutí kreditní karty a revolvingového úvěru finanční instituce zabývající se spotřebitelskými úvěry

7. Řešení sporů a stížností. Společnost a klient se dohodli, že majetkové spory, které vzniknou ze Smlouvy nebo v souvislosti s ní budou rozhodovány s konečnou platností v rozhodčím řízení. **Společnost a klient se dohodli, že spory budou rozhodovány jedním rozhodcem jmenovaným Správcem Seznamu ze Seznamu rozhodců vedeného Společností YYY, a.s.,**

IČ: yyy, se sídlem yyy („YYY“) podle Jednacího řádu pro rozhodčí řízení YYY. Společnost i klient prohlašují, že jsou srozuměni s obsahem Jednacího řádu pro rozhodčí řízení YYY, Pravidly o nákladech rozhodčího řízení, Sazebníkem odměn rozhodců, Organizačním řádem a Kancelářským řádem YYY. O právech a povinnostech plynoucích z těchto dokumentů se společnost i klient mohou rovněž informovat v sídle YYY, kde mohou obdržet stejnopis Jednacího řádu YYY a Pravidel o nákladech rozhodčího řízení (po úhradě nákladů na pořízení kopie) nebo na internetové adrese <http://www.YYY.cz/>. Společnost i klient berou na vědomí, že v případě rozhodování majetkových sporů v rozhodčím řízení je rozhodnutí rozhodce o sporu ve věci konečné a na základě tohoto rozhodnutí je možno podat návrh na výkon rozhodnutí, resp. exekuci. Rozhodčí řízení je neveřejné a jednacím místem sídlo YYY, případně jiné místo, pokud tím nebudou podstatně narušena práva účastníků nebo dohodnou-li se na tom strany sporu. Pokud rozhodce nepovažuje ústní jednání za nutné, rozhoduje spor bez ústního jednání pouze na základě předložených písemností. Řízení se zahajuje doručením žaloby, přičemž podmínkou jejího projednání je zaplacení poplatku za rozhodčí řízení. Rozhodce uvedomí o podání žaloby žalovaného, jemuž zašle kopii žaloby s příslušnými písemnostmi. Žalovaný je povinen se k žalobě do 7 dnů vyjádřit a doložit důkazy, jichž se dovolává, jinak jsou skutečnosti uvedené v žalobě považovány za nesporné. Účastníci sporu jsou povinni označit veškeré důkazy k prokázání svých tvrzení. Rozhodčí nález nabývá účinku pravomocného soudního rozhodnutí doručením. Pro doručování v rozhodčím řízení platí následující zásady: Doručování se provádí poštou, případně osobně. Při doručování poštou straně sporu, jež nebyla zastížena, ačkoli se v místě doručení zdržuje, se použije přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu o doručování písemností do vlastních rukou, přičemž opětovné doručování zásilky doručovatelem se nevyžaduje a platí, že nevyzvedne-li si adresát zásilku do 10 dnů od uložení, považuje se poslední den této lhůty za den doručení, i když se adresát o uložení nedozvěděl. Písemnosti se doručují na adresu žalované strany uvedenou v Žádosti, nesdělí-li tato strana písemně adresu jinou, a to s účinky jako by se na této adrese zdržovala.

Tato rozhodčí doložka nabývá účinnosti dnem, kdy společnost doručí YYY žalobu proti dlužníkovi s tím, že rozhodčí doložka nabývá účinnosti pouze pro majetkové spory mezi společností a klientem, pokud tyto spory vzniknou z právního vztahu založeného Smlouvou.

Pro případ soudního projednávání a řešení sporů se společnost a klient dohodli, že v souladu s § 89a občanského soudního řádu je místně příslušným pro řešení obchodních sporů vzniklých ze Smlouvy věcně příslušný soud v Českých Budějovicích.

V průběhu trvání Smlouvy je klient oprávněn obrátit se písemně, telefonicky apod. se svou případnou stížností na společnost, která je povinna se stížností zabývat a sdělit klientovi výsledek šetření. Dále je klient oprávněn se se svou příp. stížností obrátit na příslušný orgán dohledu, kterým může být zejm. Úřad na ochranu osobních údajů nebo Česká obchodní inspekce.

Příloha č. 3a

Údaje českého statistického úřadu

SOUDNICTVÍ, KRIMINALITA, NEHODY						<i>JUSTICE, CRIME, ACCIDENTS</i>
27-1. Pohyb agendy u okresních a krajských soudů						
<i>Cases handled by district and regional courts</i>						
Pramen: Ministerstvo spravedlnosti ČR						<i>Source: Ministry of Justice of the CR</i>
Ukazatel	2005	2008	2009	2010	2011	<i>Indicator</i>
Počet věcí	Trestní agenda – rejstřík T – okresní a krajské soudy					<i>Number of cases</i>
	<i>Criminal cases – Register T – district and regional courts</i>					
Obživlo	12 882	12 963	1 015	1 035	978	<i>Restored</i>

Napadlo	80 690	87 250	91 745	81 656	82 331	Filed
Vyřízeno	94 142	102 540	107 158	96 418	96 082	Settled
Nevyřízeno	24 834	20 339	19 699	19 131	18 822	Pending
Občanskoprávní agenda – rejstřík C – okresní a krajské soudy						
<i>Civil cases – Register C – district and regional courts</i>						
Počet věcí						Number of cases
Obživlo	24 466	38 443	286	370	456	Restored
Napadlo	291 474	308 201	485 510	352 632	320 027	Filed
Vyřízeno	318 212	349 546	553 901	479 469	421 211	Settled
Nevyřízeno	170 808	130 604	182 587	167 541	168 493	Pending
Občanskoprávní agenda – rejstřík E – okresní soudy						
<i>Civil cases – Register E – district courts</i>						
Počet věcí						Number of cases
Obživlo	760	871	821	893	977	Restored
Napadlo	324 075	312 638	300 241	292 728	298 310	Filed
Vyřízeno	338 600	314 749	302 365	293 623	300 466	Settled
Nevyřízeno	22 987	14 899	13 636	13 650	12 482	Pending
Občanskoprávní agenda – rejstřík P a Nc – okresní soudy						
<i>Civil cases – Register P and Nc – district courts</i>						
Počet věcí						Number of cases
Obživlo	1 085	801	9	3	7	Restored
Napadlo	102 287	106 317	107 947	105 833	102 937	Filed
Vyřízeno	106 168	105 011	109 099	107 969	103 948	Settled
Nevyřízeno	34 692	32 220	32 130	31 178	31 337	Pending
Obchodní agenda – rejstřík Cm – krajské soudy						
<i>Commercial cases – Register Cm – regional courts</i>						
Počet věcí						Number of cases
Obživlo	5 163	4 404	52	60	147	Restored
Napadlo	26 809	34 279	45 659	36 961	44 561	Filed
Vyřízeno	39 599	45 110	55 788	53 967	53 664	Settled
Nevyřízeno	59 466	45 039	44 184	38 429	40 025	Pending
Insolvenční agenda – rejstřík INS – krajské soudy						
<i>Insolvency cases – Register INS – regional courts</i>						
Počet věcí						Number of cases
Obživlo	x	141	146	253	350	Restored
Napadlo	x	5 239	9 402	16 092	24 456	Filed
Vyřízeno	x	3 162	5 214	7 920	9 516	Settled
Nevyřízeno	x	2 219	6 570	15 028	30 331	Pending

Příloha č. 3b

SODNICTVÍ, KRIMINALITA, NEHODY	JUSTICE, CRIME, ACCIDENTS
27-2. Pravomocná rozhodnutí soudu a průměrné délky soudního řízení	
<i>Final decisions of courts and average length of judicial proceedings</i>	
Pramen: Ministerstvo spravedlnosti ČR	<i>Source: Ministry of Justice of the CR</i>

Ukazatel	2005	2008	2009	2010	2011	Indicator
	Okresní soudy / District courts					
Pravomocná rozhodnutí soudu						Final decisions of courts
Počet věcí						Number of cases
trestní věci	83 445	90 286	94 534	83 525	84 172	Criminal cases
občanskoprávní věci	229 136	273 219	390 655	543 729	663 391	Civil cases Proceedings involving minor children
řízení o nezletilých dětech	97 177	96 863	98 935	97 627	94 513	Number of rights
Počet práv						Number of rights
občanskoprávní věci	264 328	311 858	425 137	589 221	716 500	Civil cases Proceedings involving minor children
řízení o nezletilých dětech	127 727	126 397	128 701	126 028	122 810	Number of rights
Průměrná délka řízení ode dne nápadu do dne právní moci (ve dnech)						Average length of proceedings from filing to coming into legal force (in days)
trestní věci	254	219	213	207	192	Criminal cases
občanskoprávní věci	453	426	309	282	284	Civil cases
řízení o nezletilých dětech	212	174	173	173	171	Proceedings involving minor children
	Krajské soudy / Regional courts					
Pravomocná rozhodnutí soudu						Final decisions of courts
Počet věcí						Number of cases
trestní věci	962	925	1 033	961	951	Criminal cases
občanskoprávní věci ¹⁾	13 787	41 628	60 790	53 005	53 198	Civil cases ¹⁾
z toho obchodní	x	28 867	48 480	41 140	42 301	Commercial cases
obchodní věci	30 472	x	x	x	x	Commercial cases
insolvenční věci	x	7 094	26 059	32 478	47 519	Insolvency cases
Počet práv						Number of rights
občanskoprávní věci ¹⁾	14 781	43 935	66 064	58 548	59 779	Civil cases ¹⁾
z toho obchodní	x	31 047	52 717	46 801	49 153	Commercial cases
obchodní věci	39 303	x	x	x	x	Commercial cases
Průměrná délka řízení ode dne nápadu do dne právní moci (ve dnech)						Average length of proceedings from filing to coming into legal force (in days)
trestní věci	697	696	611	672	687	Criminal cases
občanskoprávní věci ¹⁾	354	939	699	631	559	Civil cases ¹⁾
z toho obchodní	x	1 187	781	701	603	Commercial cases
obchodní věci	1 380	x	x	x	x	Commercial cases
insolvenční věci	x	27	39	69	92	Insolvency cases

¹⁾ od roku 2006 změna metodiky; viz metodický úvod

¹⁾ Since 2006 change in methodology; see the methodological introduction.

Příloha č. 4

Rozhodčí doložka

uzavřená níže uvedeného dne, měsíce a roku na základě ust. § 2 odst. 3 zákona č. 216/1994 Sb. o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů, mezi následujícími smluvními stranami podle svého prohlášení plně svéprávnými k právnímu jednání, a to:

1. věřitelem: a 2. dlužníkem:

I.

1. Mezi smluvními stranami byla dne sjednána kupní smlouva, jejímž předmětem je prodej xy a ostatních movitých věcí, které se prodávají u xz věřitele jako prodávajícího v xw a dalších xx ve smlouvě uvedených (dále jen „**smlouva**“).

II.

1. Věřitel a dlužník, dále též jen „**smluvní strany**“ či „**strany**“, se výslovně dohodly, že veškeré spory, které by v budoucnu vznikly z právního vztahu založeného smlouvou specifikovanou v článku I této rozhodčí doložky nebo v souvislosti s ní, včetně posouzení její platnosti a splnění závazků stran ze smlouvy, jejího výkladu, ukončení či odstoupení od ní, a rovněž majetkové spory související s právy akcesorickými zajišťujícími pohledávky věřitele na základě smlouvy konstituované, s výjimkou sporů souvisejících s výkonem rozhodnutí a sporů vyvolaných prováděním konkursu či jiných forem řešení úpadku v rámci insolvenčního řízení, pokud nebudou vyřešeny dohodou, je oprávněn rozhodovat s konečnou platností jediný rozhodce v rozhodčím řízení dle zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon“).
2. Rozhodčí řízení bude konat dle dohody stran jediný rozhodce, a to advokát xx, působící na adrese xy (dále jen „rozhodce“). Rozhodce musí být zapsán v seznamu rozhodců vedeném Ministerstvem spravedlnosti.
3. Pokud rozhodce nebude moci vést takové rozhodčí řízení, dohodly se strany, že spor rozhodne jiný rozhodce, kterého určí věřitel.
4. Rozhodčí řízení je zahájeno, jakmile bude rozhodci doručen návrh na zahájení rozhodčího řízení dle této rozhodčí doložky. Takový návrh má stejné právní účinky, jako kdyby byla ve věci podána žaloba u příslušného soudu. Rozhodčí řízení bude probíhat písemnou formou na základě písemných podkladů a vyjádření předaných stranami. Rozhodčí řízení lze konat i na podkladě elektronických podkladů a lze v něm komunikovat i elektronicky. Ústní jednání bude svoláno v případě, bude-li to rozhodce považovat za nezbytné pro vydání rozhodnutí. Místem, kde se bude konat ústní jednání, je xy a rozhodce rozhodne o přesné adrese, kde dojde k ústnímu jednání.
5. Smluvní strany tímto současně pověřují rozhodce, aby rozhodl uvedený spor dle § 25 odst. 3 zákona, tedy podle zásad spravedlnosti (ex aequo et bono). Smluvní strany se dohodly, že spory se budou rozhodovat podle českého práva. Řízení se bude konat v českém jazyce.
6. Strana, která ve sporu podlehne, uhradí procesně úspěšnému účastníkovi náklady rozhodčího řízení. K předpokládaným nákladům rozhodčího řízení, které mohou stranám v rozhodčím řízení vzniknout, patří: rozhodčí poplatek, zvláštní náklady rozhodčího řízení (k nimž náleží zejména náklady vzniklé prováděním důkazů při projednávání sporu jako např. odměna znalce, náklady na pořádání ústního jednání, náklady na výslech svědků, náklady spojené s dožádáním soudu o provedení procesních úkonů soudem, které nemůže provést rozhodce sám, náklady na ustanovení opatrovníka, cestovné rozhodce, náklady na poskytnutí součinnosti soudem, hotové výdaje rozhodce atp.) a dále odměna advokáta, náhrada hotových výdajů a promeškaného času advokáta podle příslušné právní úpravy, zejm. vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), v platném znění, byla-li ve sporu úspěšná strana právně zastoupena advokátem. O povinnosti nahradit náklady rozhodčího řízení rozhodne rozhodce ve vydaném rozhodčím nálezu. Hotové náklady smluvních stran si

- nesou tyto strany ze svého. Rozhodce může jejich náhradu přiznat procesně úspěšné straně.
7. Za projednávání sporu rozhodcem se vybírá rozhodčí poplatek podle hodnoty předmětu sporu, který je povinen zaplatit žalobce při podání žaloby a žalovaný při podání žaloby navzájem (protižaloby), popřípadě při uplatnění protinároku námitkou započtení, v části převyšující nárok žalobce. Výše poplatku se stanoví v závislosti na hodnotě sporu v Kč a činí 3 % z hodnoty sporu, nejméně však 6.000,- Kč, nejvýše 30.000,- Kč. Vezme-li žalobce žalobu před datem nařízeného ústního jednání zpět z důvodu chování žalovaného (uhrazení dlužné částky), vrací se žalobci rozdíl mezi zaplaceným poplatkem a minimální výší rozhodčího poplatku, to je částkou 6.000,- Kč (minimální poplatek). O nevráceném minimálním poplatku rozhodne rozhodce v usnesení o zastavení řízení analogicky podle ustanovení § 146 odst. 2 z. č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů a žalovanému uloží povinnost uhradit žalobci nevrácený minimální poplatek v plné výši společně s ostatními náklady rozhodčího řízení. V ostatních případech bude vrácen celý rozhodčí poplatek, pokud nedojde k jiné dohodě. Rozhodčí poplatek je odměnou rozhodce. Rozhodce nebude účtovat žádný správní paušál.
 8. Rozhodčí nález nabývá právní moci dnem doručení všem stranám. Rozhodčí nález bude na žádost strany opatřen doložkou právní moci s tím, že rozhodčí nález nabývá dnem doručení účinku pravomocného soudního rozhodnutí a je soudně vykonatelný, jakmile uplyne lhůta k plnění. Ohledně doručování bude pak postupováno obdobně dle ustanovení § 45 a násl. zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů.
 9. Dlužník čestně prohlašuje a stvrzuje podpisem této rozhodčí doložky, že byl před uzavřením této rozhodčí doložky s dostatečným předstihem a řádně obeznámen s důsledky uzavření této rozhodčí doložky (tj. zejména s tím, že rozhodčí doložka znamená, že případný spor ze smlouvy nebude řešit soud, ale rozhodce, že rozhodčí řízení může být vedeno písemně, že rozhodčí nález je vykonatelným rozhodnutím, na základě kterého může být veden soudní výkon rozhodnutí nebo výkon rozhodnutí na základě zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), ve znění pozdějších předpisů, pokud nesplní povinnou povinnost uloženou mu na základě rozhodčího nálezu), jakožto i prohlašuje, že jsou mu tyto důsledky uzavření této rozhodčí doložky známy a že těmto následkům plně rozumí.
 10. Tato rozhodčí doložka zavazuje i právní nástupce smluvních stran, a to jak pro případ zániku právní subjektivity, tak pro případ postoupení pohledávky na straně věřitele.

III.

Závěrečná ustanovení

1. **Dále se smluvní strany dohodly, že doručování v rámci právního vztahu založeného smlouvou a touto rozhodčí doložkou se provádí na adresu sídla/trvalého pobytu stran, jak je uvedeno v záhlaví této rozhodčí doložky, popř. na smluvní stranami sdělenou emailovou adresu nebo do datové schránky. V případě změny adresy sídla/trvalého pobytu jsou účastníci povinni tuto změnu prokazatelným způsobem písemně oznámit druhé smluvní straně.**
2. **Smluvní strany sjednaly v rámci této rozhodčí doložky pro případ, že by se nepodařilo poštovní zásilku doručit adresátovi na poslední známou adresu jeho trvalého pobytu nebo sídla fikci doručení tak, že účinky doručení nastanou okamžikem, kdy osoba oprávněná k provozování poštovních služeb vrátí odesílateli zásilku jako nedoručitelnou, a to jak z důvodu, že nebyla v úložní lhůtě vyzvednuta, tak z důvodu, že se adresát v místě svého sídla nebo trvalého pobytu (uvedeného v této rozhodčí doložce nebo později uvedeném) nezdržuje a druhé smluvní straně změnu sídla či trvalého bydliště neoznámil, či odmítl zásilku převzít.**
3. Tuto rozhodčí doložku lze měnit či doplňovat pouze písemnými dodatky podepsanými oběma smluvními stranami.
4. Dlužník souhlasí s uvedením svého rodného čísla v této rozhodčí doložce a ve všech dalších právních či jiných úkonech s ní souvisejících.
5. Smluvní strany prohlašují, že si rozhodčí doložku přečetly, a že jsou s jejím obsahem

srozuměny, což potvrzují svými vlastnoručními podpisy.

6. Rozhodčí doložka nabývá platnosti a účinnosti podle obecných ustanovení občanského zákoníku.
7. Rozhodčí doložka se pořizuje ve třech stejnopisech, z nichž dva jsou pro věřitele a jeden pro dlužníka.

ANOTACE

Tato diplomová práce pracovává téma rozhodčího řízení ve spotřebitelských sporech. Obecná část práce se věnuje zejména historickému vývoji rozhodčího řízení a obecné charakteristice rozhodčího řízení, jakož zohledňuje úlohu soudu v rozhodčím řízení a postupy rozhodčího řízení s ohledem na některé aspekty spotřebitelských sporů. Zvláštní část práce se zabývá výhodami a nevýhodami rozhodčího řízení z hlediska spotřebitele a speciální úpravou ve spotřebitelských sporech rozhodovaných v rámci rozhodčího řízení vůbec. Cílem práce je zhodnotit vhodnost úpravy rozhodčího řízení pro spotřebitelské spory ve srovnání s praktičností úpravy pro obchodněprávní spory, jakož i snaha o nalezení vhodné úpravy pro řešení spotřebitelských sporů v rámci rozhodčího řízení, pokud taková existuje.

The arbitration in consumer disputes

ABSTRACT

The topic of this thesis is especially arbitration in consumer disputes. The general part of work dedicates the historical progress of arbitration and common attribute of arbitration and also takes into account the role of the courts in arbitration proceedings with respect to some aspects of consumer disputes in particular. A special part of this work deals with advantages and disadvantages of arbitration from the point of view of consumer and special legislation in arbitration in consumer disputes as well. The aim of the work is to evaluate if the arbitration is suitable way to decision making in the area of consumer disputes in comparison with functionality of arbitration in commercial disputes, and also the aim is to find an appropriate way to settlement of consumer disputes in arbitration, if there is one.

KLÍČOVÁ SLOVA

Rozhodčí řízení. Spotřebitelské spory. Rozhodčí orgán.

THE KEY WORDS

Arbitration. Consumer disputes. Appointing authority.